

PROSVETNI DELAVEC

MLADINSKE URE v Mariboru bodo letos obvezne

Mladinske ure, ki obstajajo in se razvijajo že več ali manj v vseh srednjih šolah Slovenije, so vznikale iz potreb skorajda povsem na pobudo in zahtevo naše mladine. To je tudi razumljivo. Dejstvo je namreč, da pomanjkljivosti našega učno vzgojnega dela na srednjih šolah čuti predvsem doraščajoča mladina. Mladinske ure naj bi torej zaenkrat skušale odpraviti te pomanjkljivosti. Poglejmo samo nekoliko upravičeno takšne zahteve.

Vzemimo npr. vprašanje vzgoje, katere je deležna mladina na srednjih šolah. Priznati moramo, da je pomanjkljiva. Mi v srednjih šolah namreč v glavnem samo učimo vsak svoj predmet. Vzgoja pa je čisto prepuščena dobri volji in sposobnosti posameznega predmetnega učitelja ali razrednika, ki največkrat rešuje probleme šele tedaj, kadar se pač pojavijo. Neke načrtnosti v tem pogledu ni. Res pa je, da je mladina zlasti v prvih letnikih srednje šole splošne vzgoje še zelo potrebna. Rezultat pomanjkljive vzgoje je potem ta, da se mladinec ne zna obnašati na cesti, v javnih prostorih, na javnih prevoznih sredstvih itd. Skratka, ne vede se vedno lepo. Toda zakaj? Zato, ker učno vzgojno osebo na srednjih šolah temu vprašanju ne posveča dovolj pozornosti. Sam od sebe pa seveda mladinec ne bo vedno sledil samo lepim vzgledom odraslih.

Nadalje slišimo prav čisto kritiko na račun naše mladine. Očita se ji, da pozna samo ples, kino, motorije in avtomobile. To je do neke mere tudi res. Neredko se pojavljajo tudi primeri, da mladinci kadijo in pijejo alkoholne pijače. Telovadnice pa so pogosto prazne. Znano je tudi, da v športnih klubih mladina ni masovno zastopana. V planinah pa srečujemo zlasti starejše planince. Iz ankete, ki je zajela 160 dijakov zadnjega razreda na I. gimnaziji v Mariboru, smo v šolskem letu 1959/60 izvedeli, da sta bila na Triglavu vsega samo 2 dijaka. Ko si vprašal po vzroku, si dobil za odgovor znani izrek, češ, gora ni nora, le on je nor, ki gre gor. Najčeseje sliši mlade ljudi govoriti: »Danes v dobi motorizacije, žičnic in vzpenjač ne bomo večdar peščili do onemoglosti. Gremo pač tja, kamor se lahko peljemo.« Ne trdim, da takšni odgovori po svoje niso nepravilni. Toda mi v srednjih šolah bi mladino morali zares načrtno poučiti, ji čisto govoriti ter ji dokazovati, da sta za rast in razvoj mladega organizma telovadba in šport najustnejši, planine pa poleg tega še zlasti plemenitijo duha, utrjujejo voljo in pogum ter vzbujaajo ljubezen do domovine. Če pa bomo te panoge koristnega razvedrila zanemarili, bo naš narod sčasoma oslabil in se bo pomehkužil, tako telesno kakor tudi duševno. Vzglede za to nam ne manjka. Če bomo naši mladini predočili te stvari tako, potem se mladi tovariši v komitejih LMS ne bodo npr. samo izpraševali, kaj je s programi Partizana, ki ne privablja več mladine v svoje vrste, ampak bodo vstopili v upravne odbore tega društva in predlagali programe, ki bodo mladini ustrezali. Tudi vprašanje množične udeležbe v športu in vsi ostali problemi se bodo gotovo uspešneje reševali.

Ves čas govorimo nadalje, da so učni programi na srednjih šolah pomanjkljivi, da bi jim morali še marsikaj dodati, jih izpremeniti ali dopolniti. Saj nas pogosto k temu sili čas in naseči razvoj znanosti in tehnike. Učni programi zato lahko čisto prej zastarijo, kakor se izpremenijo.

Vse navedene in podobne pomanjkljivosti pri vzgoji in pouku na srednjih šolah mladina mora nekje nadomestiti. Zato ima zaenkrat svoje mladinske ure. Te torej upravičeno še obstajajo, ponekod bolj, drugje manj uspešno. Tudi ime teh ur povsod ni isto. To pa ni bistveno.

Pri izvajanju programa mladinskih ur pa so se pojavile težave. Omenimo naj samo eno. Velika ovira za dosego ciljev je čisto mladina sama. Šolski komiteji se namreč vedno pritožujejo, da mladina na še tako dobro or-

ganizirane mladinske ure ne pri- haja polnoštevilno, nekaterih mladincev pa tam sploh ne vidi- jo, kljub prepričevanju in naporu vodstva LMS na šolah, da bi bil program zares zanimiv in kori- sten. Kaj torej storiti?

Da bi rešili te in podobne te- žave pri uveljavljanju mladins- kih ur, je svet za šolstvo občine Maribor-Center dne 11. IV. 1962 sklical posvetovanje predstavi- kov šol in mladine. Rezultat po- svetovanja je bil sklep, da bodo mladinske ure v šolskem letu 1962/63 obvezne na vseh srednjih šolah občine Maribor-Center. Kot take se bodo morale vnesti v red- ni urnik. Proti takšnemu sklepu je sicer bil en glas, češ da ni de- mokratičen. Toda sklep je ostal veljaven. Kajti, če mladina to pot ne bi demokratično napačno

Nova srečanja so se začela — letos na knjižnem sejmu v ljubljanskih Križankah; sledila bodo nova doživetja pri skupnem pre- magovanju šolskih brig in težav

razlagala, takšnega sklepa sploh ne bi bilo treba. Saj je npr. obisk pouka v srednjih šolah tudi ob- vzen in se zelo neopravičena od- stonost kaznuje, četudi se je di- jak prostovoljno vpisal v šolo. Mi vemo vsi, da bi razredi bili tudi večkrat prazni, če mladine ne oi nekako prisilili k obveznemu ob- skupu pouka. Tudi vpis v LMS je prostovoljen. Z vpisom pa mladi- nec prostovoljno sprejme prav vse pravice in dolžnosti, ki jih nudi oziroma nalaga organizacija LMS. V našem slučaju je torej njegova obvezna naloga, da redno obiskuje ure, ki jih organizira njegova mladinska organizacija. Mislim, da bi vsako drugo tolma- čenje tega problema slabilo delo in namen mladinskih ur.

Treba bo le pravočasno in z vso vestnostjo pristopiti k izde- lavji programa in njegovi uspešni izvedbi. V ta namen je CK LMS že dal svoja priporočila in pravi- med drugim:

»Programi mladinskih ur naj odsevaajo težnje in zanimanje mladincev.

»Sirijo naj obzorja mladih predvsem na tistih področjih, ki jih v svojem rednem učnem na- črtu šole premalo ali pa sploh ne obravnavajo.

»Program mora biti aktualen, pester po obliki in vsebini.

»Upoštevati mora stalno rast in razvoj mladine od prvega do zadnjega razreda.

»Predlog programa naj sestavi mladina, okviren program pa naj (Nadaljevanje na 2. strani)

Sindikalne organizacije prosvetnih delavcev se morajo zavzemati ZA KREPITEV DEMOKRATICNIH OBLIK družbenega upravljanja v šolstvu

Uspehi, ki so bili doseženi z uvajanjem novega sistema finan- ciranja in uvajanjem nagrajeva- nja po delu, so zelo pomembni za razvoj šolstva. Čeprav so doseženi rezultati ponekod skromni zaradi zelo omejenih sredstev, so po- membni v toliko, ker se je začel podirati administrativni sistem financiranja ustanov in nagraje- vanja prosvetnih delavcev. Še bolj važno pa je dejstvo, da se je začel proces družbenega osamo- svajanja šol, kar pomeni veliko spremembo na tem področju naše družbene dejavnosti.

Družbeno osamosvajanje šol je šele na začetku svoje poti, zato je dolžnost vseh, predvsem pa

ker to ni njegova dolžnost, niti ni to namen tega organa. Pripo- miti je treba, da so se naloge šol- skih odborov z ozirom na finančno samostojnost šol v marsičem spremenile: na njih so veliko bolj pomembne in odgovorne naloge, medtem ko nekatere probleme, ki so jih reševali doslej, prepuščajo kolektivom kot samoupravnim organom. Logično in razumljivo je, da se tudi odgovornost kolek- tiva večja, postavlja pa se vpra- šanje, kako se prenaša povečana odgovornost na kolektive in če so kolektivi kot samoupravni organi dovolj usposobljeni, da to odgo- vornost prevzamejo. Zdi se, da smo doslej premalo naredili za usposabljanje kolektivov, zato se v praksi še vedno dogaja, da mora biti le upravitelj tisti, ki rešuje probleme šole in njenega notra- njega življenja. Prav gotovo je del krivde v takih primerih tudi na upravitelju, ker ne prenaša odgovornosti na celotni kolektiv, če pa še želi, da bi le on o vsem odločal in ljubosumno čuva svoje »pravice«, lahko kaj hitro pride do nesoglasij v kolektivu in se v svojem delu sam onemogoča. Dolžnost upravitelja je, da uvaža demokratične oblike dela in de- mokratične odnose v kolektivu, sicer nujno trpi vzgojno-izobra- ževalno delo.

V razvitejših šolah so že začeli ločiti naloge kolektiva kot samo- upravnega organa od nalog šol- skega odbora kot organa družbe- nega upravljanja, ter dolžnosti upravitelja kot pedagoškega vod- je in odgovornega za materialno poslovanje šole. V praksi se včasih pojavi tudi popolnoma ne- razumljivo vprašanje, kdo je ko- mu podrejen. Mislim, da je tako vprašanje popolnoma odveč in

neumestno, kajti med temi organi ni in ne more biti hierarhičnih odnosov. Vsak ima svoje dolžnosti in pravice in ni nobene podreje- nosti ali nadrejenosti, pač pa je nujno medsebojno sodelovanje in dopolnjevanje. Družba si mora preko svojega organa — šolskega odbora — zagotoviti vpliv na delo šole. Zato je dolžnost in pravica tega organa, da usmerja delo šole v širšem družbenem smislu, prav tako pa v imenu družbe skrbi, da se ustvari pogoji za normalno delo šole. Samoupravni organ mora poskrbeti za izvršitev na- log, ki jih družba postavlja pred ustanovo. Se vedno je zelo ne- jasna organizacijska oblika samo- upravnega organa na šolah. V praksi sta se sicer uveljavili dve obliki, ki se zdita najbolj pri- mernejši. V manjših kolektivih (do 10 članov) so si izvolili le pre- sednika delovnega kolektiva, ki organizacijsko vodi delo kolek- tiva, sicer se pa v vseh primerih sestaja kolektiv v celoti. Večji kolektivi so mnenja, da taka ob- lika dela za njih ni primerna in običajno volijo poleg predsednika še nekaj članov v svet oziroma upravni odbor kolektiva. V teh primerih se celotni kolektiv se- staja bolj poredko, vse naloge pa v imenu kolektiva vrši svet ozi- roma upravni odbor kolektiva.

Pri tem se vsiljuje vprašanje, katere naloge naj prevzame ko- lektiv kot samoupravni organ. Načelno se sicer strinjamo, da so to naloge iz notranjega življenja in dela ustanove, vendar je to lahko od ustanove do ustanove različno. Kot primer lahko nave- demo nekaj važnejših nalog, ki so jih razvitejši kolektivi že opravljali in jih tudi uspešno iz- vršili. Sodelovanje celotnega ko- lektiva pri izdelavi pravil šole,

izdelava pravilnika o delitvi do- hodka, izdelava pravilnika o de- litvi osebnega dohodka, priprava raznih poslovnikov in drugih do- kumentov svojih ustanov kot fi- nančno samostojnih zavodov. Na- dalje so kolektivi predlagali si- stemizacijo delovnih mest, spre- jemali so naloge v zvezi z razši- renjem in izvenšolsko dejavnostjo. Ocenjevanje dela je v celoti na- loga samoupravnega organa itd. V nekaterih primerih so se po- javljale tudi negativne težnje, predvsem v tem, ker so iz »ko- legialnih« razlogov predlagali razdelitev nadur med svoje ko- lege, namesto, da bi sprejeli no- vo, strokovno ustrezno učno moč, ali da so »spregledali« nedela- vnost posameznika in podobno. Vendar so to le začetne težave, ki so v primeru z doseženimi uspehi manj pomembne in se pojavljajo le toliko časa, dokler se kolektiv kot samoupravni organ ne zaveda z vso resnostjo odgovornosti za delo celotne ustanove. V mnogih primerih, zlasti v splošno izobra- ževalnih ustanovah, dostikrat ne delajo razlik med pojmom učiteljski zbor in kolektiv. Večkrat med obema pojmom res ni ve- like razlike, ker so v prvem in drugem primeru isti ljudje, če- prav je edino pravilno, da je ko- lektiv tisti, ki tvori organizirano obliko samoupravljanja. Pod poj- mom kolektiv razumemo vse za- poslene v ustanovi, na današnji stopnji družbenega razvoja pa ni in ne more biti pravica o soo- ločanju privilegij posameznikov, pač pa dolžnost vseh, ki so zapo- sljeni v ustanovi. S tem nikakor ni brisan učiteljski zbor, ker ta ima še vedno svoje naloge in dolž- nosti, za katere je kot strokovni organ edini pristojen.

G. C.

Angleški seminar v Piranu — koristno nadaljevanje tradicije

Počitniški tečaj iz angleškega jezika v Piranu ima sedaj že lepo tradicijo, saj se je letos vršil že četrty. Organizacijo tega seminarja je omogočilo so- delovanje med univerzo v Not- tinghamu in ljubljansko uni- verzijo. Udeleženci poslušajo pre- davanja iz angleške literature in imajo obenem možnost praktičnega pogovora s študenti — diplomanti nottinghamske uni- verzije, ki se poleg univerzitetnih predavateljev udeležujejo semina- rja. Vsakodnevno delo po majhnih skupinah, v katerih so po štirje ali pet študentov, namreč daje možnost res inten- zivne konverzijske prakse, poleg tega, da žive angleški študenti skupaj z našimi udeleženci in je torej praktična možnost konverzacije ves dan.

Priprave za tečaj vodi že vsa leta z angleške strani dr. Mo- nica Partridge, predavateljica za ruščino in srbohrvaščino na nottinghamski univerzi, z naše strani pa ga organizira pre- stojnik oddelka za germ. jezike in književnosti na ljubljanski univerzi dr. Janez Stanonik. Vsako leto so povabljeni, da se udeležijo tečaja tudi študenti dru- gih jugoslovanskih univerz. Letos je bilo več udeležencev s sa- rajevske univerze. Poleg tega je bilo omogočeno našim predava- teljem angleščine na osnovnih in srednjih šolah, da se udeležijo seminarja, saj jim brez dvoma taka praksa močno koristi, ker lahko ponovno že osvojeno zna- nje, poleg tega pa lahko v dis- kusijah pri konverzaciji obra- vnavajo jezikovna vprašanja, ki njim pri poučevanju ali pa učen- cem pri učenju delajo največ težav. Tokrat se je seminarja udeležilo le manjše število pre- davateljev angleščine in odziv

ni bil tak, kot je bilo pričako- vati, zlasti še, če primerjamo številne prijave naših predava- teljev za seminar v Oteševu v Makedoniji, pa čeprav za ta se- minar v Oteševu ni bil niti pro- gram vnaprej dostopen. Verjetno je vzrok za slab odziv tudi de- jstvo, da so se nekateri mlajši učitelji angleščine še kot študen- ti udeležili seminarja v Pi- ranu prejšnjega leta.

Zelo koristno je bila letos razširjena sama tematika pre- davanj, ko sta poleg rednih an- gleških univerzitetnih predava- teljev sodelovala tudi dva zna- na ameriška profesorja. Ob za- četku seminarja je govoril o E. Hemingwayu in J. Londonu prof. James D. Hart, avtor zna- nega »The Oxford Companion to America Literature«, ob za- ključku pa je predaval prof. William J. Handy o literarno kritičnih strujah v Ameriki. Obe predavanji sta zelo pozitivni pro- gram predavanj, zlasti še, ker doslej nismo zasledili primer- jav med obema omenjenima pi- sateljema.

Večina predavanj je bila ci- kličnih in so trajala po več ur. Tako je dr. Partridge pripravila izčrpana predavanja o Dic- kensu, politični situaciji v ti- stem času, o novosti in popu- larnosti Dickensovih del. Vse- stransko je tudi osvetlilo Byro- novo življenje in delo, orisala lik hyroničnega junaka in ob- časno omenila tudi Byronov vpliv pri Slovanih. Stalni gost angleškega seminarja je tudi mladi, znanstveno zelo pronic- ljivi predavatelj na univerzi Swansee dr. Erskine-Hill. Pre- daval je o dramatik Marlowu, zlasti pa je pritegnil slušatelje precizno izdelani ciklus, ki je obravnaval mednarodno tema- tiko v angleškem romanu. Tu je dr. Erskine-Hill podrobno ob- delal mednarodne odnose in mo- tive v delih Henryja Jamesa,

Josepha Conrada in E. M. For- sterja.

Letos je prvič predaval na piranskem seminarju znani an- gleški pesnik, kritik in profesor za angleško literaturo na uni- verziji v Cambridgeu dr. Donald Davie, ki je na primerih iz Wordsworthove poezije pokazal način kritičnega obravnavanja umetniških del, kot ga poznajo na univerzi v Cambridgeu. Dr. Davie je skušal pesmi vsestran- sko razložiti in oceniti na osnovi njih samih, zgodovinski podatki so mu služili samo kot dopolnilo. Siroko razgledanost je pokazal predavatelj tudi v ciklu preda- vanj z naslovom »Tradicija ama- terja v angleški literaturi«, v pregledu, ki je zajel angleško literaturo od njenih začetkov pa do danes. Nakazal je pogoste tendence angleških pisateljev, ki se radi opredeljujejo kot ama- terji, čeprav njihov odnos in literarno ustvarjalno delo nika- kor ni amatersko v pomanjše- valnem smislu te besede. V odličnem zaključnem predavanju pa je dr. Davie podal pregled in današnje stanje literarnih kritičnih teorij v Angliji.

Poleg omenjenega je prof. William Partridge imel dve pre- davanji o angleškem slikarstvu, spremljani s skioptičnimi slika- mi. Na programu je bil tudi film o uporabi časov v angleščini, slušatelji sami pa so pripravili in sodelovali na večerih »Kul- turni spomeniki Jugoslavije« ter angleških in jugoslovanskih na- rodnih pesmi. Vsestransko za- dovoljstvo slušateljev in preda- vateljev in mnenja o koristnosti seminarja, ki jih je izrekel tudi rektor ljubljanske univerze dr. Makso Snuderl, potrjujejo upra- vičenost seminarja; naša želja je, da bi se ga prihodnje leto lahko udeležilo čim večje število stu- dentov in profesorjev anglistike.

Mirko Jurak

Seminar tiflopedagogov v Kotoru

V Domu gluhe mladine v Kotoru se je zbralo sredi julija letos okrog 100 delegatov tiflopedagoga. Druženja defektologov Jugoslavije. Na desetdnevni seminarju so se skupaj z zastopniki organizacije slepih ter zastopniki zavoda za socialno zavarovanje ter zaposlovanje delavcev pogovarili o profesionalni rehabilitaciji slepih v naši državi. Na programu je bilo deset tem, po vsaki diskusiji. Referati so vsebovali med drugim analizo dela ter uspehov slepih v delovnem odnosu, sistem usposabljanja ter zanimanja slepih v novih delovnih pogojih v obrti itd. Posebno poglavje je tvorilo vprašanje pogojev zaposlovanja slepe mladine v industriji, pri uvajanju avtomatizacije in elektrifikacije, dalje dopolnjevanje izobrazbe ter na koncu še sprovedanje zakonskih predpisov in kategorizacije slepe mladine po težini njihove invalidnosti. Ker so nekateri sklepi zajeli tudi dejavnost in vlogo šole, navajam največje zaključke tega seminarja.

V obvezno šolstvo je nujno vključiti vso slepo mladino, za katero je tudi oskrbeti vse stroške šolanja s strani staršev in oblasti. V pouk je vnesti tudi tehnično snov, pri kateri bo slepi otrok že pridobil večjo rutino, ki bo podlaga za njegovo nadaljnjo izobrazbo ter za poklic. Zato je tudi skrb vseh prizadetih, da se zanje ustanove poklicne šole za razne poklice. Glede učnih programov so predložili, naj bo enoten za vso državo, šole pa morajo biti tudi tehnično bolj izpopolnjene z modernimi učnimi sredstvi, da bo znal z njimi ravnati tudi slepi mladinec. Nujna bo tudi sprememba vsebine pouka za kader, ki bo učil na teh šolah. Pa tudi na pedagoških šolah in učiteljskih bo treba posvetiti več ur problemu rehabilitacije in vzgoje sle-

pih in ne nazadnje organiziranju obiskov med posameznimi šolami ter zavodi v državi, med videčimi in slepimi otroki.

Vključevanje slepe mladine v industrijo zahteva predhodnega treninga, priučevanja in izpopolnjevanja v okviru posebnih strokovnih šol, tečajev, seminarjev in priučevanja na samem delovnem mestu. Takaj je bilo navedenih več primerov, ko se slepi delavec tudi v tovarni dobro počuti in dela pri stroju z uspehom in celo na tekočem traku, kot je primer v tovarni »Iskra« v Kranju, kjer dela že osem slepih delavcev; to pa je tudi zaenkrat edini primer v državi. Treba bo pač preiti pri izobraževanju od dosedanjih klasičnih oblik, kot pletarstva in podobno, na strojno in drugo delo celo v kmetijstvu, pisarni (zlasti kot telefonisti) in ne nazadnje v zdravstvenih ustanovah. Glede zakonodaje in predpisov zaščite slepih delavcev je bilo nekaj predlogov, med njimi, da sodelujejo pri komisijah za zaposlovanje tudi zastopniki Zveze slepih in tiflopedagogi. Skrb za zaposlovanje naj bo tudi s strani družbe in ne le samo organizacije slepih. Končno je bilo poudarjeno, da je nujna povezava med organizacijo slepih ter vsemi organi oblasti ter zavodi za zaposlovanje, socialno zavarovanje in tiflopedagogi. Navzoči zastopniki iz vseh teh organov ter zavodov so ta dejstva tudi podčrtali v zaključni resoluciji.

Niše, zato bo kotorski posvet prav gotovo prelomnica dosedanjega dela na polju vzgoje ter skrbi slepe mladine in vsakega slepega državljanca. Posebno se nam je zdelo potrebno, da se vnesejo v zaključke tudi misli slepih članov, ki so poudarili, da hočejo enakopravno z videčimi sodelovati pri ustvarjanju in pomagati pri nadaljnji izgradnji naše socialistične domovine, ne proseč milosti in milosčine, temveč zahtevati dela in delovno mesto, ki mu bo kos slep državljan.

Naši črnogorski gostitelji so nam ob času seminarja poskrbeli tudi za prijetne popoldneve, ki smo jih izkoristili za lepe izlete po Boki in Primorju. Tako smo spoznali znamenitosti samega Kotora, ob obisku Perasta si ogledali muzej in na otoku »Marije od Skarpeja« razstavo slikarskih del baročnega umetnika Tripe Kokolja, katerega 300-letno rojstvo so proslavili Bokeljčani v avgustu z raznimi prireditvami. Zanimiv je bil izlet z avtobusom v Budvo, Milocer in ogled skalnatega mesta Sv. Stefan. Naš vodič Krsto nam je pokazal še grobnico Petra Petrovića Njegoša in povedal, da bodo kmalu postavili na ta vrh Meštrovičev kip Njegoša; pravijo, da bo to nova, zadnja Meštrovičeva mojstrovina, ki bo v spomin in čast črnogorskega vladke kazala poznim rodovom umetniško raven Crne gore in vse Jugoslavije.

M. Tratar

Zahvala iz Celovca

UREDNIŠTVU »PROSVETNEGA DELAVCA« V LJUBLJANI

V imenu mladih literatov našega zavoda se vam uredniški odbor »Dijaškega glasa« najpričnejše zahvaljuje za podarjeno poslo 120.467 din.

Naša zahvala velja dalje vsem šolam, dijaškim in učiteljskim kolektivom, ki so sodelovali pri denarni zbirki, katere končni rezultat je pokazal, da so celo v sosedni Sloveniji poznani cilji in nameni naše skromne reolje.

»Dijaški glas« je gimnazijski list, v katerega prispevajo svoja dela dijaki, ki se čutijo zmožne ustvarjanja krajsih ali daljših literarnih sestavkov, s pomočjo katerih pokažejo oblikovanje materine govorice in ljubezen do naroda. List izdajajo dijaki sami v nakladi 400 izvodov, kateri omogočajo financiranje naslednje številke.

S pomočjo vaše akcije bo uredništvo nabavilo določeno število knjig slovenske literature za najprizadenejše sodelavce in obenem skušalo obogatiti tudi zunanjo opremo Glasa, kar ob tem izredno visokemu daru res ne bo težko. Tudi pri nas vlada velik idealizem, ki se bo prav gotovo izkazal vrednega vaše akcije.

Prosimo, da sporočite našo zahvalo tudi vsem, ki so pri zbirki sodelovali.

S spoštovanjem

za »Dijaški glas«
Mirko Bogataj, urednik

Celovec, dne 3. julija 1962.

Dr. Matej Potočnik

V prijaznih Lescach pri Bledu je dni 8. septembra upokojeni ravnatelj učiteljskega dr. Matej Potočnik praznoval devdeset let življenja.

Njegov rojstni kraj je Koroška Bela pri Jesenicah. Tu je končal domačo enorazredno, v Kranju pa nižjo gimnazijo. V višjo gimnazijo je hodil v Beljaku na Koroškem. Na dunajski univerzi je študiral zemljepis in zgodovino kot glavna, slovenščino pa kot stranski predmet za srednje šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom. Promoviral je l. 1902. Kot suplent je najprej služboval v Novem mestu in nato od leta 1902 do 1912 kot profesor na dr. meškem učiteljskem v Mariboru. Zaradi svoje odlične slovenske zavesti, nenehne skrbi za slovenski učiteljski naraščaj ni našel pravega razumevanja pri ravnatelju Hinku Schreinerju, zato je odšel v Idrijo. Tu je služboval do mobilizacije v začetku prve svetovne vojne. Med vojno je služboval na gimnaziji v Kranju, nato pa do l. 1926 na l. drž. gimnaziji v Ljubljani. Leta 1926 so ga imenovali za ravnatelja moškega učiteljskega v Mariboru, kjer je ostal do 1932, ko so ga prvič upokojili. Leto dni je bil potem ravnatelj učiteljske v Gospiču, nato pa so ga dokončno upokojili.

Dr. Matej Potočnik slovi kot velika in močna pedagoška in strokovna osebnost. Bil je mlademu učiteljskemu naraščaju odlični predavatelj in metodik. V šoli se je udeleževal

kot narodnjak, velik dobrotnik in skrbnik revnih slovenskih dijakov. Najznamenitejšo dobo svojega delovanja je dr. Potočnik preživel na mariborskem učiteljskem. Tu je z doslednim in nepopustljivim prepričanjem vzgajal in preoblikoval vplival na nacionalno usmeritev slovenskega učiteljskega naraščaja. Njegovi učen-

ci so bili kot učitelji v času vojne močni stebri slovenstva na Stajerskem in med prvimi borci ter prostovoljci za slovensko Koroško.

Henriku Lobetu

Ni še tako dolgo, kar smo se razgovarjali s teboj, danes lahko, samo se razmišljamo o tebi. Čeprav usmerja tok življenja naše misli vedno ne naprej, se vendar vračajo k tebi, misli nas vseh, ki smo te poznali, očitni in ljubili. Množica nas je, kajti tvoja življenjska pot ni bila kratka in samotna, temveč dolga in razvejana.

Od vsega začetka si vedel, da pripadaš ljudstvu. Kot mlad učitelj si izbral za delovno mesto vasi, ki so takrat samevale v kamnitem predelu Dolenjske. Pokazati si, da so najlepši uspehi sadovi vzajemnega dela. Zazivel si kolektivno mladino v tvojih učilnicah in kolektivni odraslih v tvojih črnih tečajih, kamor so prihajali celo najstarejši vasičani na razgovor in posvet. V največjem zagonu je prekinila tvoje delo prva svetovna

Naši prosvetni delavci na tujem

Tudi v letošnjih počitnicah je komisija za zvezo s tujino pri Sindikatu prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije organizirala več skupinskih potovanj prosvetnih delavcev. Dve skupini sta se deset dni obiskali Italijo; ogledali sta si kulturno-zgodovinske znamenitosti Rima, Firence, Neaplja, Pompeje in Benete.

Druga skupina, v kateri so bili predavatelji angleščine, je obiskala Anglijo. V štirinajstih dneh so si našli anglisti ogledali zgodovinske spomenike v Londonu, Oxfordu, observatorij v Greenwichu in drugo.

Letos se je mudila na Angleškem tudi skupina naših srednješolcev, ki se uče angleščine. Potovanje te skupine, ki je bilo organizirano kot izmenjava — naši srednješolci so vrtili obisk angleških srednješolcem, ki so lani bili pri nas — trajalo štiri tedne. Namen teh obiskov je spoznavanje jezika, dežele, kulturnih in zgodovinskih spomenikov. Kakor tudi medsebojno spoznavanje mladih ljudi.

V Grčiji si je skupina naših prosvetnih in znanstvenih delavcev ogledala Ateene, Poleponez, svetišče v Delphi in Solun.

Dve skupini prosvetnih delavcev sta bili v Avstriji, vsaka po sedem dni. V glavnem sta se zadržali na Dunaju.

Tudi v Franciji sta bili dve skupini: likovno-umetniška, drugo pa so sestavljali predavatelji francoščine na naših šolah.

Študijska skupina jugoslovanskih prosvetnih in znanstvenih delavcev se je mudila 20 dni na Poljskem.

Namen vseh teh potovanj je bil poleg ogleda kulturno-zgodovinskih znamenitosti še seznanjanje s solstvom tiste dežele, z njeno prosveto v širšem smislu in s problemi njene sedanega razvoja.

P. V.

Pisma bralcev

Koprski učiteljski listi so nam pisali

Te dni dijaki V. letnika učiteljske v Kopru zaključujemo svoje petletno šolanje. Med tem časom, ko smo se pripravljali za poklic, smo tudi zvesto spremljali dogajanje v našem šolstvu. Zlasti smo mnogo pridobili iz časopisa Prosvetni delavec. Iskreno se vam

zahvaljujemo, ker ste imeli toliko razumevanja za nas in nam list brezplačno pošiljali.

Prav gotovo bomo ostali vaši redni naročniki že takoj v jeseni, ko bomo kot učitelji nastopili na svojih prvih službenih mestih.

Se enkrat najlepša vam hvala!

Koper, dne 22. junija 1962.

Za dijakke V. letnika

Zvonka Zaplata

Popravek dopisa »Ali je tako prav?«

Tov. prof. Močanu se želim opravičiti, ker sem zaradi ne-poučenosti pisal o njem preveč subjektivno in ostro (Prosvetni delavec št. 11). Tako bi si bravci utegnili ustvariti poosem izkrivljeno sliko o delu profesorja Močana.

Kot sem poudaril že v dopisu samem, je tov. Močan priznan, izredno požrtvovalen in uspešen glasbeni pedagog; za njegovo delo z mladino mu gre ose priznanje.

Peter Kuhar

Pripomba ravnatelja gimnazije:

Vnet za jazz očita o omenjenem dopisu Peter Kuhar, gimnazijec soboške gimnazije, prof. učiteljske

Močanu, da je »milostno dovolil uporabljati« le razglase klapirje, da se je omalovaževalno izražal o jazzu in podobno. Kritiko prof. Močana naslanja Kuhar na napačno informacijo, da so klapirji v zgradbi gimnazijski, čeprav so last učiteljske. Prof. Močan pač strogo skrbi, da jih ne bi kdo po nemarnem uporabljal. Skratka — gre za nesporazum, ki bi ga bil lahko tretješolček Peter Kuhar reševal o šoli, ker ni tako težak in take narave, da bi kazalo o stari alarmantno informirati slovensko javnost. Bólj prav bi bilo slovensko javnost informirati o pečovodskih uspehih prof. Močana.

J. Liška

Mladinske ure v Mariboru

(Nadaljevanje s l. strani)

sprejme celoten šolski kolektiv v skladu z učnim programom zavoda.

Ustanovi naj se poseben svet mladinskih ur, sestavljen iz mladincev in pedagogov, ki bo skrbel za izvajanje, usmerjanje in pomoč pri delu mladinskih ur.

Predlagamo, da mladinske ure postanejo stalna in redna oblika dela, ki naj preide v redni učni

program, v sklop obveznih učnih ur, ki jih določi komuna (ena ura tedensko).

Predavanja, razprave naj praviljajo in izvajajo načelno mladinci sami. Pedagogi in drugi strokovnjaki naj jim pri tem pomagajo. Nekatere teme, npr. iz šole za življenje, bodo seveda predavali strokovnjaki. Razvija naj se čut za samostojen študij, govornišvo, parlamentaren način razprave in ekonomično izkoriščanje časa.

Strokovno pomoč mladinskim uram naj bi nudile tudi delavske univerze in druge institucije v komuni.

Vsaka učna ura naj bo metodno in tehnično dobro pripravljena in posebej zrežirana.

Mladinske ure naj postanejo osnovna in najbolj razširjena oblika idejno vzgojnega dela na vseh šolah druge stopnje. Postanejo

nejo naj tribuna izmenjave mislenj mladincev o vseh dogajanjih v družbi, o poglavitnih problemih, za katere vlada med njimi največje zanimanje.

Obraunavali naj bi tudi najnovjša odkritja znanosti in tehnike, tokove v literaturi, dramatik in filmu, kulturne dogodke, skratka vsa aktualna in za mladino pomembna dogajanja.

Izkazala se je potreba, da bi zlasti v prvem in drugem letniku mnogo več razpravljali o spolni vzgoji, morali in svetovnonazorskih vprašanjih.

Iz vsega zgoraj navedenega seveda sledi, da bo za uspešno delo mladinskih ur nujna vsestranska pomoč naš vzgojiteljev. Clani ZK mladine in prof. zbora na srednjih šolah pa zlasti prevzemajo popolno odgovornost za uspeh dela mladinskih ur.

Peter Knehtl

PROFESORJI IN UČITELJI!

Poslужite se učbenikov, priročnikov in slovarjev tujih jezikov za vse vrste šol in tečajev:

Janković Radoslav:	Cena din
Učite francuski — Početni tečaj za odrasle	500
Janković Radoslav:	
Francuski u razgovoru, IV izdanje	590
Janković Margarita i Janković Radoslav:	
Francusko-srpsko-nemački razgovori, II izdanje	380
Janković Radoslav:	
Les contes de Charles Perrault (Bajke i priče Sarla Pero-a)	250
Marodić Darinka i Dimitrijević Ružica:	
Francuski kroz razgovor	500
Janković Margarita i Janković Radoslav:	
Nemački u razgovoru	540
Krštić Zdenka:	
Učbenik nemačkog jezika, za odrasle početnike	
Krštić Zdenka:	
Viši kurs nemačkog jezika	790
Ricker-Bukumirović Renata:	
Nibelungensage — (Nibelunzi), II izdanje	250
Ricker-Bukumirović Renata:	
Grimms Märchen — (Grimmove bajke), V. izdanje	250
Ricker-Bukumirović Renata:	
Serbo-kroatisch für jede Gelegenheit — Nemački u svaki prilici, II izdanje	200
Ricker-Bukumirović Renata:	
Witze und lustige Erzählungen (Vesele priče i šale)	290
Ricker-Bukumirović Renata:	
Deutsch für Kinder — (Nemački za decu), ilustrovano	500
Ricker-Bukumirović Renata:	
Deutsche Nowellen — (Nemačke novele)	
Mihajlović Ljiljana:	
Engleski, I — (Početni kurs)	320
Mihajlović Ljiljana:	
Engleski, II — (Srednji kurs)	350
Babić Slavna:	
Engleski, III — (Viši kurs)	550
Mihajlović Ljiljana:	
Gramatika engleskog jezika	860
Babić Slavna:	
Priče u slikama, sv. 1—7, na engleskom — ilustrovane. Pojedina sveska	100
Dajković Jovan:	
Engleski u svakoj prilici, II izdanje	430
Dajković Jovan:	
An Easy Reading Book (Laka angl. čitanka)	
Antunović-Kobliška Milovan:	
Srpskohrvatsko-engleski rečnik	750
Moskovljević dr. Miloš:	
Rusko-srpskohrvatski i Srpskohrvatsko-ruski rečnik — (Sa krat. ruskom gramat.)	850
Vilhar dr. Albin:	
Italijansko-srpskohrvatski rečnik	850
Vilhar dr. Albin:	
Srpskohrvatsko-italijanski rečnik	
Zivković-Mandolfo Rajna:	
Učbenik italijanskog jezika	640
Milanković Bogdan:	
Gramatika italijanskog jezika	159
Zivanović Stevan i Divojce Marinko:	
Rečnik esperantsko-srpskohrvatski	700
Sekelj Antonije:	
Rečnik srpskohrvatsko-esperantski	250
GORNJE UČBENIKE, PRIROČNIKE IN SLOVARJE LAHKO NAROČITE PRI ZALOŽBI:	
»NAUČNA KNJIGA«, BEOGRAD, KNEZ MIHAJLOVA 40/IV	

Seminarji za tuje jezike v Oteševu

Skupaj z Zvezo društev za tuje jezike in književnosti FLRJ ter z materialno pomočjo sekretariata Zveznega izvršnega sveta je Centralni odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije tudi letos priredil vrsto seminarjev za tuje jezike, in sicer za jezične skupine: angleščino, ruščino, nemščino in francoščino.

Ti seminarji so bili — vsak po dvajset dni — v Oteševu na Prespanskem jezeru. Prenosišča in prehrana udeležencev je bila preskrbljena v letovišču »Otešev« po zmernih cenah. Predavatelji na seminarjih so bili znani predavatelji na naših fakultetah, razen njih pa še gostje iz ZSSR, Francije, Anglije in Zab. Nemčije.

P. V.

Sklad za »Dijaški glas« v Celovcu

Kolektiv vzgojnega zavoda v Planini pri Rakeku je prispeval za »Dijaški glas« v Celovcu še 700 din; kolektiv osnovne šole v Zelenikah pa 8000 din. V celoti so učiteljski in dijaški kolektivi v LRS prispevali 120.467 din.

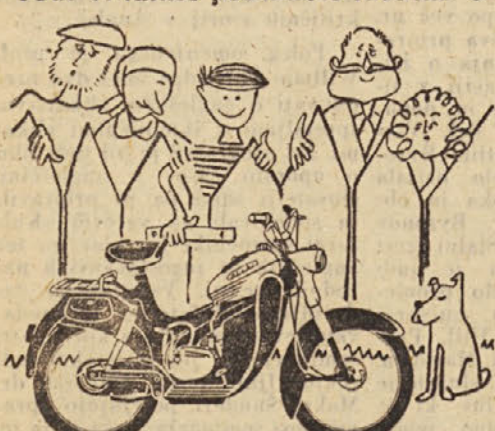
Pionir z novim licem

Z novim šolskim letom bo Pionir, revija za pionirje, v spreminjeni in živahniji obliki seznanjal naše mlade čitalce s pestrimi prispevki. V njegovih stolpcih se bodo vrstile zgodbe, pesmi, spomini iz pomembnih torb, zanimivosti iz znanosti in tehnike, skrivnosti življenjskih pojavov, vesti o športnih dogodkih, o umetnosti, poskrbljeno bo za kratek čas in smeh itd. Pionir bo imel še kotiček za pisma naših mladih pisateljev in pesnikov. Zato že ob tej priliki vabimo na sodelovanje v besedi in sliki, na sodelovanje literarnih krožkov, fotokrožkov, kemističnih krožkov itd.

Ker bo vsebina prijetno in poučno branje, priporočamo Pionirja tudi kot pomožni učni pripomoček.

Uredništvo PIONIRJA

Tudi vi lahko postanete lastnik COLIBRIJA!

Novi kreditni pogoji vam odselej nudijo možnost odplačevanja posojila v štirih letih. — TOMOSOV COLIBRI si torej lahko nabavi vsak, ki ima vsaj 15.000 dinarjev mesečnih prejemkov. Vplačate samo polov v višini 10 % tovarniške cene, ki znaša brez davka za Colibri-12 — 165 tisoč dinarjev, in vozilo je vaše!

Izkoristite tudi vi to ugodno možnost nakupa! Vse podrobnejše informacije boste dobili pri Tomosovih področnih zastopstvih in trgovskih zastopnikih

Program radijske šole za leto 1962-63

Po obširnih pogovorih v okviru redakcije, temelječih na izkušnjah preteklih let, na grobem vpogledu v opravljeno anketo, na izkušnjah rimskega kongresa radijskih in televizijskih šol v decembru 1961 ter na osnovi pavšalne ocenitve mesta, ki ga ima naša RS pri delu v reformirani šoli, smo prišli do nekaterih zaključkov o urejanju teh oddaj v prihodnje. Gre predvsem za nekaj sprememb, ki s stališča poslušavcev niti ne bodo tako opazne, bodo pa v organizacijo pripravljanja vnesle nekaj bistvenih sprememb ter ustregle nekaterim že dokaj zaznavnim težnjam našega kolektivnega poslušavca in hkrati učinkoviteje sodelovale pri pozitivni usmeritvi reformnih prizadevanj.

Gre za ureditev oddaj radijske šole za srednjo in za višjo stopnjo v tematske cikle. Zaradi ureditve v cikle se splošni tip oddaj ne bi spremenil. Vsaka bi ostala celota zase, brez neposredne vsebinske in oblikovne zveze s prejšnjo in poznejšo. Ostali bi tudi pri praksi, da za vsako oddajo izberemo snovi najbolj ustrezno obliko med radijskimi zvrstmi — od predavanja in repertoarja do radijske igre.

Na prvi pogled gre torej za malenkostne spremembe. Ena izmed takih je na primer, da ne bi več skušali po vsej sili obseči vseh predmetov v enem letu. Treba pa bo seveda paziti, da pridejo v obdobju treh ali štirih let na vrsto vsi predmeti.

Prednosti novega sistema bodo po našem mnenju zelo velike perspektive, ki se odpirajo urejanju RS, pa so za trenutek še nedogledne.

Predvsem je bilo treba preseči dosedanje prakso sestavljanja programa radijske šole v pisarni in se obrniti do odgovornih strokovnih ustanov ter pedagoških združenj, ki živijo z aktualnim dogajanjem in hkrati vzporedno sledijo interesom mladega rodu. Samo v taki sestavi je namreč mogoče doseči realni minimum, ki ga sterenc še lahko sprejme, hkrati pa zagotoviti, da bodo šole dobile najboljše, kar v slovenskem okviru zmoremo. Gre torej za angažiranje najbolj poklicnih ljudi s posameznih področij in za ustrezen kvalitativni dvig tako celote nekega ciklusa kot posameznih oddaj.

Obenem s tem se kot perspektiva odpira možnost uskladitve programa RS z drugimi ustanovami, ki opravljajo podobne naloge. Zelo koristno bi bilo sodelovanje s »Sava-filmom«, z Zavodom za proizvodnjo šolskih in poučnih filmov. Ne le da bi lahko izmenjali izkušnje in zaokrožili krog sodelavcev, v sodelovanju bi bilo mogoče uresničiti tip radijske šole, ki so mu po svetu vzdeli ime »radiovizija« in ga zelo veliko uporabljajo n. pr. Holandija, Danska in Švedska. »Sava-film« izdeluje šolske dia-filme na teme, ki so našim sorodne. Pri njih je seveda v ospredju slika, opremljena s podpiši. Po sredi je samo vprašanje koordinacije med Zavodom in redakcijo RS. Možnost, da bi ob poslušanju oddaje RS pred učenci tekla še serija slik in z vizualnim

elementom podkrepila učinkovitost besede, je vsekakor tu. Kaj bi to pomenilo, n. pr. v ciklusu reportaž iz proizvodnje, si pa res ni težko zamisliti. Razen tega pa »Sava-film« opremi vsak svoj film z brošurico, v kateri bi razen nujnih navodil in komentarjev lahko tiskali celo ves tekst oddaje, ne da bi se obremenjevali s posebnimi stroški. Bržkone bi bilo mogoče kaj podobnega uresničiti tudi s podjetjem za proizvodnjo gramofonskih plošč.

Edini pomislek, ki bi se utegnil pojaviti v zvezi s predlagano spremembo, zadeva prilagoditev posameznih oddaj tekočemu učnemu programu v šoli, vendar pa tudi tu že dosedanja praksa zanikuje vse pomisleke. Programa RS tudi zdaj ni bilo mogoče uskladiti s potekom pouka, ker obstajajo med posameznimi šolami občutne razlike. Poslušnost je bila zaradi predmetnega pouka zlasti pri višji stopnji sorazmerno majhna, redno pa se je tudi dogajalo, da so na višji stopnji poslušali oddaje za srednjo stopnjo in obratno. Po novem bi to težnjo podprli in s ciklusi oddaj nekoliko ublažili mejo med obema stopnjama. Prav zavoljo tega objavljamo program za vse leto naprej in razvrščamo oddaje iz posameznih ciklov v rednih presledkih, kar naj vnesse v poslušanje večjo stalnost in olajša tako problematično zamenjavanje ur med predmetnimi učitelji v višje razrede osemletke.

Nadaljnja nedvomna prednost novega načina je po našem v tem, da si lahko učitelji v okviru ciklusa svobodno izbirajo oddaje, ki jih želijo poslušati, ali pa se odločijo za poslušanje samo enega ciklusa. Vsekakor pa bodo ciklusi oddaj s posameznih področij pomenili za šole bistveno obogatitev in osodobljenje pouka. Razen tega bi posamezni ciklusi tudi za poslušavce »od strani« — in teh je po podatkih zelo veliko — lahko postali nekakšna poljudna in vsakomur dostopna »ljudska univerza«.

RADIJSKA ŠOLA ZA VIŠJO STOPNJO

Oddaje radijske šole za višjo stopnjo bodo letos v celoti razporejene v tematske cikle; vsega skupaj jih bo šest. Od tega bosta dva — ciklus iz slovenske literature in glasbeni ciklus — tekla skozi vse leto, in sicer tako, da bo tema iz literarnega ciklusa na sporedu vsak prvi teden, iz glasbenega pa vsak drugi teden v mesecu. Vsak tretji teden v mesecu je v prvem polletju rezerviran za reportažne oddaje iz industrije, v drugem polletju pa bomo v tretjem tednu oddajali ciklus oddaj o jedrskih fizikih in njihovih pomembnih odkritjih. Vsak četrty teden v mesecu bo v prvem polletju oddaja iz zgodovine (snov za VI. razred), v drugem polletju pa iz umetnostne zgodovine za predmet estetska vzgoja. Za te oddaje, če nam bo uspelo uresničiti sodelovanje s podjetjem Sava-film, bodo šolam na voljo diapozitivi z reprodukcijami umetniških del iz obravnavanih obdobj. Program po ciklusih bo — z možnostjo

majhnih sprememb v naslovih — takle:

1. teden
Slovenska književnost
- 2./4. 10. ALOJZ GRADNIK
6./8. 11. SREČKO KOSOVEL
4./6. 12. PREGELJ-BEVK
8./10. 1. JARC-GRUM-VODUSEK
5./7. 2. SOCIALNI PESNIKI MED OBEMA VOJNAMA
3./7. 3. KOZAK-KOSMAC
2./4. 4. PREŽIHOV VORANC
7./9. 5. MIŠKO KRANJEC
4./6. 6. KRITIKI

2. teden
Glasba
- 11./13. 9. RAST MELODIJE
9./11. 10. O SOZVOČJU
13./15. 11. ZAPOREDJE MELODIJE V VEČGLASJU
11./13. 12. VOKALNA IN INSTRUMENTALNA GLASBA
15./17. 1. STILIZACIJA MELODIJE
12./14. 2. SREDSTVA GLASBENE REPRODUKCIJE
12./14. 3. SLOVENSKA GLASBENA NAREČJA
9./11. 4. CAR RITMA

3. teden
Reportaže iz industrije
- 18./20. 9. OBISK V PAPIRNICI
16./18. 10. TOVARNA ZVEPLENE KISLINE
20./22. 11. ALUMINIJ
18./20. 12. ŽIVO SREBRO

3. teden — II. polletje
Jedrsko fizika
- 19./21. 2. ODKRITJE RADIOAKTIVNOSTI IN RADIJA
19./21. 3. PRETVARJANJE ELEMENTOV
16./18. 4. POSPEŠEVALNIKI
14./16. 5. URAN SE CEPI
21./23. 6. ATOMSKA BOMBA

4. teden — I. polletje
Zgodovina
- 25./27. 9. PRVI KORAKI
23./25. 10. ZGODNJE KULTURE VZHODA
27. 11. TEMA IZ NOB (brez ponovitve)
25./27. 12. GRČIJA

4. teden — II. polletje
Umetnostna zgodovina
- 26./28. 2. SREDNJI VEK
26./28. 3. BAROK, SLIKARSTVO IN PLASTIKA
25./27. 4. BAROČNA ARHITEKTURA
28./30. 5. MESCANSKA UMETNOST V 19. STOLETJU

Kot je razvidno že iz naslovov, obsega ciklus oddaj iz literature obdobje med obema vojnoma.

Letošnje glasbene oddaje bodo skušale poseči nekoliko globlje v svet glasbene umetnosti, seznaniti mlade poslušavce z najvažnejšimi glasbenimi prvinami in jih tako vsaj malo pripraviti za boljše razumevanje glasbe.

Štirje ciklusi, ki bodo na sporedu v tretjem in četrtem tednu, vsako polletje po dva, imajo vsaj deloma eksperimentalni značaj. To velja v prvi vrsti za ciklus štirih

reportaž iz industrije. Ena taka oddaja je bila na sporedu že lani — Obisk v steklarni — letos pa bi radi to zvrst formalno izpopolnili in dognali, če zgolj slušna predstavitev lahko dovolj nazorno približa osnove nekega tehnološkega procesa.

V treh oddajah iz starejše zgodovine (snov za VI. razred) bomo skušali izoblikovati tip oddaje, ki bi nudila dovolj obširne ilustrativne material k obravnavanju širših kulturnih obdobj, medtem ko bomo z oddajami iz umetnostne preteklosti skušali uvesti tip oddaje s sinhronim reproduciranjem slikovnega gradiva v razredu. Ta tip oddaj se v svetu precej široko uporablja in utegne tudi pri nas postati koristna pomoč šoli.

Ciklus oddaj iz jedrske fizike bo skušal čimbolj poljudno, ob podajanju biografij pomembnih jedrskih fizikov, približati mladim poslušavcem kratko zgodovino razvoja te pomembne znanosti.

RADIJSKA ŠOLA ZA SREDNJO STOPNJO

Delui princip predmetnega pouka v 3., 4. in 5. razredu osemletke dopušča in terja tudi delno uvedbo ciklov, katerih namen je trdnjeje in dosledneje postaviti tematiko na posameznih predmetnih področjih.

V sezoni 1962/63 uvajamo troje, neposredno na pouk vezanih ciklov:

1. Ciklus »Slovenska mladinska književnost«.
2. Ciklus »Zgodovinske podobe«.
3. Ciklus »Reportaže iz delovnih kolektivov«.

Razen teh na pouk vezanih področij, uvajamo še ciklus »Obiski v pionirskih društvih«.

Potrebe pa narekujejo tudi, naj ostane vsak mesec prost termin za vsaj eno oddajo, ki se ne bo neposredno vključevala v cikle, temveč posegala tudi na preostala, splošnejša šolska ali izvenšolska področja, pač glede na dogajanja v šoli ali ob njej in glede na razpoložljivo gradivo.

Oddaje bodo razvrščene po naslednjem razporedu:

prvi terek v mesecu bo na sporedu oddaja iz cikla »Slovenska mladinska književnost«; cikel obsega 8 oddaj;

drugi terek v mesecu bo vselej na sporedu oddaja iz cikla »Reportaže iz delovnih kolektivov«; 9 oddaj; tretji terek v mesecih septembra, novembra, januarja, marca in maja bodo na sporedu oddaje iz cikla »Zgodovinske podobe«; 5 oddaj;

četrti terek v mesecih oktobra, decembra, februarja in aprila bodo na sporedu oddaje iz cikla »Obiski v pionirskih društvih«; 4 oddaje; četrti terek v septembru, oktobru, novembru, decembru, februarju, marcu, aprilu in maju ter peti terek v oktobru in aprilu bodo na sporedu nevezane oddaje z različnih področij; 10 oddaj.

1. Ciklus »Slovenska mladinska književnost« bo vključeval radijske priredbe za mladino pisanih ali pa mladini primernih proznih in pesniških del. Obsegal bo v sezoni 1962/63 osem oddaj. Ker pa osem oddaj še ne izčrpa celoletnega repertoarja del, ki jih želimo posredovati, se bo moral ciklus nadaljevati še najmanj dve sezoni. V letošnji sezoni

bodo prišla na vrsto dela, napisana v času med obema vojnama, kasneje dela povojnega obdobja, v tretjem letu pa dela iz obdobja pred prvo svetovno vojno.

- 2./3. 10. PASTIRCI — priredba Bevkove povesti
2./7. 11. CICIBAN — CICIFUJ — otroška lirika O. Zupančiča
4./5. 12. TRIJE BRATJE IN TRIJE RAZBOJNICE — priredba povesti Karla Široka
5./6. 2. HRIBCEV GREDEC — priredba povesti V. Winklerja
5./6. 3. JURCEK — priredba igre Pavla Golie
2./3. 4. POLN JERBAS DAROV — mladinska dela J. Ribičiča, G. Strniše in F. Roša
7./8. 5. ANICA ČERNEJEVA — njena otroška poezija
4./5. 6. SINJI GALEB — priredba povesti T. Seliškarija

2. Ciklus »Zgodovinske podobice« bo obdelal posamezna obdobja zgodovine našega narodnostnega ozemlja. V letošnjih oddajah se bo zvrstilo pet zgodovinskih podob.

- 17./18. 9. OBISK V RIMSKI EMONI
20./21. 11. SREDNJEVEŠKO MESTO
15./16. 1. ILIRIJA OŽIVLJENA — francoska okupacija našega ozemlja
19./20. 3. KAMNITI PRESTOL — plebiscit na Koroškem
21./22. 5. NA SVOJI ZEMLJI — poslednji dnevi NOB

3. Ciklus »Reportaže iz delovnih kolektivov« želi podati strnjene pregled naših proizvodnih dejavnosti od surovinskih in energetskih virov do proizvodnje potrošnih dobrin. Ker je seznan področje široko, se bo moral ciklus ponavljati vsaj še dve sezoni. Vsako posamezno področje bo obdelano na konkretnem primeru ene izmed proizvodnih enot, vendar bo v reportaže vselej vključen tudi jedrnat splošen vpogled v celotno panogo ter njen splošni gospodarski pomen.

- 9./10. 10. PRAVIJO MU: KRI SOCIALIZMA — reportaža o premogovniku Trbovlje
13./14. 11. MAVRICA NAD JEZOM hidroelektrarna Mariborski otok
11./12. 12. JEKLO IN GORA — železarna Jesenice
8./9. 1. VELIKA ŽELEZNA CESTA — ZTP Ljubljana
12./13. 2. MI GRADIMO CESTE PROGE — podjetje Slovenija-cesta
12./13. 3. PADLI ORJAK — LIP Bled

- 9./10. 4. LIPA ZELENELA JE — tovarna pohištva v Novi Gorici
14./15. 5. PRIJATELJ »SPACEK« — reportaža o TOMOSU

4. Ciklus »Obiski v pionirskih društvih« bo vključeval samo 4 oddaje, in sicer:

- 16./17. 10. JE ZRASLA KOLIBA IZ PLATNA — o mladih tabornikih
18./19. 12. DVIAMO ZASTOR — o pionirskem kulturnem društvu
19./20. 2. RAKETA V VESOLJU — o mladih tehnikih
16./17. 4. NA MESTU — POZOR — START... — o pionirskem športnem društvu

5. Za posamične oddaje bomo izbirali med uspešnimi nenaročenimi teksti ter naročali tekste za posamezne praznične priložnosti ali v primerih, ko bomo s strani kolektivnih poslušavcev ali s strani radijskega programskega vodstva na kakšno temo posebej opozorjeni.

- 11./12. 9. ZGODBA O VZTRAJNEM TEKAČU — pred evropskim prvenstvom o atletiki
25./26. 9. KAJ VSE SE ZGODI V ENI URI — vzgojna oddaja
23./24. 10. MOJA MLADA LETA — mladostni spomini 6 slovenskih književnikov
30./31. 10. ŽALOSTNO LETO 1212 — zgodovinska oddaja
27./28. 11. ZGODBE IZ MUZEJA NOB — pred 29. 11.
25./26. 12. ČE BO JANEZEK PRI VOLJI — vzgojna oddaja
26./27. 2. NAŠI SOVRAZNIKI IMAJO OBČNI ZBOR — vzgojna oddaja
26./27. 3. RAZGLEDNICE IZ DALJNJIH MEST — življenje otrok v velemestih sveta
23./24. 4. GLASBENO POPOTOVANJE PO JUGOSLAVIJI PRVOMAJSKI PLAKAT pred praznikom dela
30./4. 5. NA POT, NA POT — tehnične novosti v prometu

RADIJSKA ŠOLA ZA NIŽJO STOPNJO

Radijska šola za nižjo stopnjo bo tudi v prihodnje predvsem ilustrativno spremljala učno snov prvih in drugih razredov. Kakršna koli drugačna, na primer ciklična razporeditev oddaj, bi bila na tej stopnji nasilna, ker pouk ni predmet in je učna snov zajeta v

enote, ki temeljijo predvsem na spoznavanju narave in družbe.

Za bolj sistematično podobo celoletnega programa in za lažjo kontrolo zaporedja pa smo oddaje vendarle nekako razvrstili v naslednje skupine:

1. V NARAVI
2. ŽIVLJENJE KROG NAS
3. ZGODBE V PREMISLEK
4. JEZIK IN LEPA KNJIGA
5. SPOMINSKI DNEVI
6. POJTE Z NAMI
7. RISITE Z NAMI

Oddaje iz prve skupine naj vzbujajo v otrocih zanimanje in ljubezen do narave in jih navajajo k opazovanju. Časovno so vezane z učnim programom.

Oddaje iz druge skupine pripovedujejo o tem, kako si naš človek ureja življenje in delo, kako in čemu izkorišča ter hkrati spreminja naravo, govoreč o različnih dejavnostih, o pomenu poklicev, medsebojnih odnosih in podobno. Tudi te oddaje so časovno usklajene z učnim programom.

Oddaje tretje skupine so izrazito vzgojne, z osnovno poanto »ljudje med seboj«; časovno povečini niso vezane na učni program, ker pa naj naša šola tudi vzgaja, jih je mogoče vedno s pridom uporabiti.

Oddaje četrte skupine bodo prinašale dramatizacijo otroške literature, predvsem pripovedke in pravljice, deloma pa bodo pod naslovom »kdo ve pravo besedo« z aktivnim sodelovanjem poslušavcev bogatile njihov besedni zaklad.

V peto skupino sodijo oddaje s tematiko iz časov NOB.

V oddajo šeste skupine se naučijo otroci nove pesmi.

V oddaji sedme skupine si otroci po fabuli in s primernimi napotki narišejo slikanice.

PROGRAM I. semester

- 14./15. 9. ZELENKO KOLO — vzgoja k odgovornosti
21./22. 9. KAJ NAJRAJE POSLUŠATE
28./29. 9. PRIPOVEDKA O BRATCU — odnosi v družini
5./6. 10. JESENSKE PODOBE — prirodoopisna oddaja
12./13. 10. SLIKANICA NA TREH STRANEH — risanje ob zgodbi
19./20. 10. DEKLICA VITAMINKA — zdravstvena oddaja
26./27. 10. ZGODBA IZ NOB — (pred Dnevom mrtvih)
2./3. 11. KAJ VSE VETER ZNA — iz narave
9./10. 11. MESTO IN VAS — medsebojna odvisnost
16./17. 11. POJTE Z NAMI

MLADINSKA RADIJSKA IGRA

(vsako nedeljo ob 8.00)

16. sept.: Friedrich Feld:
NEPOTRPEZLJIVI IBRAHIM (prva izvedba)
23. sept. — Smiljan Rozman:
LAJNA (ponovitev)
30. sept. — Branko Čopić:
PIONIRJI IZ TIHEGA DOLA (prva izvedba)
7. okt. — Dragutin Svarc:
ZGODILO SE JE OB 12.40 (ponovitev)
14. okt. — Svetislav Ruškuc:
STIRJE ESKIMI POTUJEJO V BELI SVET (prva izvedba)
21. okt. — Franjo Kumer:
JUNAK HON KILJ TON (ponovitev)

- 23./24. 11. ZGODBA IZ NOB — (pred 29. 11.)
1. 12. HLEBEC KRUHA
7./8. 12. SNEŽNA ODEJA — iz narave
ali PREMOG — skrb za toploto
14./15. 12. KO TI ZE SLADKO SPIS nočni delavci
21./22. 12. NE BOJMO SE BOLNINICE — zdravstvena
ali VRČ HODI TAKO DOLGO PO VODO... — vzgojna
28./29. 12. (ni pouka)
4./5. 1. CAS JE ZLATO (ob Novem letu)
ali OBISK JE TU — vedenje otrok
11./12. 1. IZ BELE KNJIGE NARAVE — sledovi v snegu, živali pozimi
18./19. 1. POJTE Z NAMI

II. semester

9. 2. POJTE Z NAMI
15./16. 2. SREČNO VOZNIJO, OCE — k enoti: Promet
22./23. 2. ZAKAJ SI JE MUCA UMAZALA TACKO — pisanje velike začetnice
1./2. 3. KDO VE PRAVO BESEDO — sodelovanje poslušavcev
8./9. 3. ŽENA-DELAVALKA — (ob 8. marcu)
15./16. 3. PROSIM LEPO! — vzgojna
22./23. 3. SKORČKI ZAMORČKI — iz narave
29./30. 3. RISITE Z NAMI
5./6. 4. ZAKAJ ŽALIS... — vzgojna
12./13. 4. CESTAR — komunikacija, ceste
19./20. 4. POJTE Z NAMI
26./27. 4. ZGODBA IZ NOB — (ob 27. 4. in 1. 5.)
3./4. 5. V ZELENEM GOZDU — iz narave
10./11. 5. V »SLADKI« TOVARNI reportaža iz tovarne bonbonov in čokolade
17./18. 5. JAZ PA NEKAJ VEM — vzgojna, natančevanje
24./25. 5. POJTE Z NAMI
31./1. 6. OD ZRNA DO KRUHA — reportažna slika
7./8. 6. PRED POCITNICAMI — razpoloženska

Opomba: Pri nekaterih temah smo navedli delovni naslov za orientacijo. Spremembe v programu so iz objektivnih vzrokov seveda možne.

Nižja stopnja:

14. in 15. maja:
ZELENO KOLO
21. in 22. septembra:
KAJ NAJRAJE POSLUŠATE
28. in 29. septembra:
PRIPOVEDKA O BRATCU
5. in 6. oktobra:
JESENSKE PODOBE
12. in 13. oktobra:
SLIKANICA NA TREH STRANEH
19. in 20. oktobra:
DEKLICA VITAMINKA IN NJENI POMOCNIKI

Srednja stopnja:

11. in 12. septembra:
ZGODBA O VZTRAJNEM TEKAČU
18. in 19. septembra:
OBISK V RIMSKI EMONI
25. in 26. septembra:
KAJ VSE SE ZGODI V ENI URI
2. in 3. oktobra:
PASTIRCI
9. in 10. oktobra:
PRAVIJO MU: KRI SOCIALIZMA
16. in 17. oktobra:
JE ZRASLA KOLIBA IZ PLATNA

Višja stopnja:

11. in 13. septembra
RAST MELODIJE
18. in 20. septembra:
OBISK V PAPIRNICI
25. in 27. septembra:
PRVI KORAKI
2. in 4. oktobra:
ALOJZ GRADNIK
9. in 11. oktobra:
O SOZVOČJU
16. in 18. oktobra:
TOVARNA ZVEPLENE KISLINE

Srednja stopnja:

11. september ob 8.55
12. september ob 14.05**ZGODBA O VZTRAJNEM TEKAČU**

Kot je označeno v uvodu, bo radijska šola za srednjo stopnjo odsej vključevala pretežno oddaje, vezane v cikle.

Toda že prva oddaja v šestnajstem letu radijske šole prinaša namerno izjemo. Na programu je namreč oddaja z naslovom »Zgodba o vztrajnem tekaču«, ki je po svojem namenu izrazito aktualna: zanj smo se namreč odločili zavoljo velikega dogodka, ki bo sredi septembra osrednjega pomena — evropskega prvenstva v atletiki. Temu dogodku bo po radiu, televiziji in tisku prav gotovo sledilo velikansko število mladih ljudi in nobenega dvoma ni, da se bodo navduševali nad uspehi in rezultati atletov in atletinj iz vseh evropskih držav, posvečali velik del svojih pogovorov prav beograjskim tekmovanjem in ne navsezadnje zajemali duha atletskih dogodkov celo v svoje igre in misli. Vsekakor ne bi bilo zelo prav, da bi mladi navdušenci ob sodoživljanju te enkratne atletske prireditve videli samo zmagovalce v trenutku, ko dosežejo vrhunski rezultat, in nekaj minut kasneje, ko ob viharjem odobravanju prisotne množice premajajo lovorike. Športno prizadevanje slehernega izmed tisočih športnikov in športnic, ki se bodo v dneh 12. do 16. septembra pomudili na tekaških in ostalih atletskih napravah na Stadionu JLA, sega daleč v njihova mlada leta in preveča vse njihovo življenje in delo. Sleheren uspeh terja trdo delo, ki mu je treba žrtvovati velikansko mero trdne volje, samoodrekanja in vztrajnosti.

Mi imamo prav lepo atletske tradicije, tradicije, ki se nam je ni treba sramovati, ker iz nje rasto nenehno nove vzpodbude in ker je njena dediščina prav množičnost naše atletike. O tradiciji pripoveduje tudi avtor oddaje »O vztrajnem tekaču«.

Ob aktualnem dogodku, kot je evropsko prvenstvo, je nanizal svoje spomine na tovariša iz mladih dni, atleta, s katerim sta skupaj doživljala prva športna navdušenja, prve tekmovalne želje, prva prizadevanja. Zgodba o vztrajnem tekaču je preprosta zgodba o atletu, ki je že od najmlajših let gojil eno samo željo: postati dober, velik, neupogljiv tekač. Vso mladost je posvetil vadbi; zanj je izkoristil sleherni prosti minuto. Celó več: treniral je tudi, kadar je pomagal materi, opravljal drobne vsakdanje opravke, odhajal v šolo.

Misel oddaje: samo taka, trdna, neupogljiva, neumorna volja pelje

Višja stopnja:

11. septembra ob 14.05
13. septembra ob 8.55**RAST MELODIJE**

Ali mislite, da so bile melodije vedno takšne, kakršne poznamo danes? Včasih so bile mnogo skromnejše, obsegale so le po nekaj tonov, in če jih slišimo danes, nam navadno zvene nekam tuje, prav nič privlačno. Kako se je melodija razvijala od najskromnejših začetkov in dobivala vedno popolnejšo podobo, nam bo skušala pokazati ta oddaja.

k uspehom. A ne samo športni uspeh na tekaških, uspeh, cela vrsta uspehov, ki jih je »vztrajni tekač« — ime mu je bilo Viktor — dosegel kasneje, ko je postal član atletskega kluba in se uveljavil ne samo na domačih, pač pa tudi na mednarodnih tekmovanjih; Viktor je bil tudi kot človek vzor vztrajnega, neupogljivega človeka. Njegova življenjska zgodba se je končala nekoč sredi vojne: Nemci so ga zaprli in s transportom poslali v internacijo; vklenjen se je poglaval z vlaka in se izmuznil strelom, ki so sikali za njim. Takrat ga niso zadeli. Toda vojne ni preživel. Padel je v boju za domovino.

Oddaja je po svojem namenu aktualna iz dveh razlogov: 1. Zavoljo ideje, ki jo je brez dvoma treba uveljaviti v športnem življenju, da namreč niso odločilnega pomena samo zunanji podatki o uspehih, izraženi v sekundah ali centimetrih, pač pa je največjega pomena prav športnikova velika zmaga nad samim seboj, zmaga njegove vztrajnosti, trdne volje in razumnega obvladovanja lastnega telesa. 2. Zavoljo dogodkov, ki jih bo prineslo VII. Evropsko prvenstvo v atletiki.

Nižja stopnja:

14. septembra ob 14.05
15. septembra ob 8.55**ZELENO KOLO**

Za uvod smo najmlajšim šolarjem namenili zgodbo, ki naj jim natrese nekaj drobnih življenjskih modrosti.

Niko je eden tistih, ki so to leto dorasli šoli, pa tudi eden tistih, ki se radi otresejo dolžnosti, hkrati pa je tudi bister deček. Srečamo ga, ko dokazuje očetu, kako nujno potrebuje kolo, da se bo vozil v šolo, češ — dandanes so ceste zato, da se na njih vozimo.

Oče trdi, da Niko ni vreden tolikšnega darila, saj si ne mara niti sam pritišiti gumba, noče pomivati posode, niti si čistiti čevljev. Razen tega se mu na cesti s kolesom lahko kaj primeri.

Nazadnje se oče odloči, da bo dal sinu primerno lekcijo; obljubi mu kolo, celo zeleno kolo, vendar začarano, ki bo pri priči odpovedalo, če bo fant skrenil na stranpot.

In Niko se pelje s kolesom v šolo. Vendar že prvi dan ne jemlje nove dolžnosti zadostno resno. Trikrat skrene s poti, trikrat komaj uide karambolu in trikrat se mora lotiti dela, ki mu nikoli ni dišalo. Na travniku pade v roke Palčkom-Poljančkom; ker pa je povozil mravljjo, ga obsodijo na prisilno delo — šivati jim mora obleko. V drugo ga ujamejo Palčki-Vodnarčki in za kazen — s cingljanjem je namreč do smrti prestrašil staro ribo — mora pomagati v kuhinji. V tretje ga primejo Palčki-Gozdarčki zavoljo ptička, ki je bil iz strahu padel iz gnezda, njim pa mora čistiti čevlje.

Palčki mu dobršen del kazni odpustijo, oditi pa sme, če pride ponj 30 otrok. Niko obupuje, nazadnje ga pa rešijo lastni sošolci, ko pridejo s tovarišico v gozd na prvi izlet. Najduže ga pod hrastom, ko drgne želodove kapice, in se smejejo njegovi pripovedi o palčkih.

Srednja stopnja:

17. septembra ob 8.55
18. septembra ob 14.05**OBISK V RIMSKI EMONI**

»Obisk v rimski Emoni« je oddaja, ki smo jo pred časom že imeli na sporedu. Naš namen je prav v tem, da bi uvedba ciklusov temeljiteje kot doslej uvajala železen repertoar uspehih, med seboj povezanih oddaj; menimo, da pričujoča oddaja sodi v ta izbor. Zbrani, zaključeni ciklus naj bi dajal po vsebinski in izvedbeni plati zagotovilo, da pripravljiva radijska šola »učebnik« zgodovine, pripravljen na poseben, svojski, radijski način.

»Obisk v rimski Emoni« je zgodba, ki seznaja poslušavce z nekaterimi značilnostmi rimskega imperija na naših tleh, predvsem pa seveda z mestom, ki je naznačeno v naslovu. Srečali se bomo z dovolj živo in plastično podobo prebivalstva tega mesta od aristokratov do plebejcev, z dejavnostmi, ki so bile značilne za tedenj čas, z zabavami, predvsem pa z mestom, njegovimi ulicami, domovi, delavnicami, kopalnicami in ostalimi javnimi prostori.

Priprava na oddajo naj vključuje vsaj nekaj splošnih podob. Posamezne scene iz obiska so lahko samo ilustracija posameznim že utrjenim dejstvom in splošnemu vpogledu v rimsko dobo na naših tleh.

Višja stopnja:

18. septembra ob 14.05
20. septembra ob 8.55**OBISK V PAPIRNICI**

Avtor oddaje v uvodu na kratko opozori na zgodovino nastanka papirja — od glinastih ploščic, egipčanskega papirusa, pergamenta in prvega pravega papirja na Kitajskem do sodobne veleindustrije papirja.

Osrednji del oddaje je reportaža z obiska v moderni tovarni papirja. Reporter spremlja in komentira tehnološki postopek od surovin (les, stare cunje, star papir) do trenutka, ko široki trak papirja v balah zapusti tovarno.

Nižja stopnja:

21. septembra ob 14.05
22. septembra ob 8.55**KAJ NAJRAJE POSLUŠATE?**

Takšen je naslov naše prve glasbene radijske šole za nižjo stopnjo; v nji bodo mladi poslušavci spremljali svoje vrstnike — mlade pevce, pianiste, violiniste, harmonikarje, zборе, orkestre itd.

Namen radijske šole je, da bodo otroci pri radijskih sprejemnikih spoznali različne instrumente, instrumentalne sestave, soliste in zборе, hkrati pa izbirali skladbe, ki jim bodo najbolj všeč. Ker želimo zvedeti za njihovo mnenje in iz tega izvirajoč okus in želje, prosimo, da nam pišejo na naslov: RTV Ljubljana, uredništvo radijske šole za nižjo stopnjo.

Priporočamo, da vzgojitelj po oddaji naveže pogovor z otroki in skuša iz tega razbrati globlje vzroke, iz katerih so si mladi poslušavci ustvarili svoje mnenje in dali prednost tej ali oni skladbi ali izvedbi.

Srednja stopnja:

24. september ob 8.45
26. september ob 14.05**KAJ VSE SE ZGODI V ENI URI**

Oddaja, napovedana že v lanskem letu, prihaja do realizacije šele v letošnjem. Že naslov sam pove, kam je bila usmerjena zamisel. Kaj vse se zgodi v eni uri?

Za prizorišče smo izbrali Ljubljano. Naša želja je bila, pokazati, kako poteče ena sama dopoldanska ura v tem mestu. Kaj se dogaja v tej uri na živilskem trgu? Kako poteče v živalskem vrtu? Kako je mogoče doživeti na prometnem križišču? Pa v veliki trgovini? Kaj vse se zgodi v eni sami uri na železniški postaji? Kaj doživi nekdo, ki se odloči, da se bo natanko eno uro peljal s trolejbusom križem krašem po Ljubljani? In še in še. V tovarnah bahnijo stroji, v bolnišnicah potekajo operacije, v šoli škripajo peresa, v porodnišnici sta zavekala dva nova prebivalca našega mesta...

Naš namen je bil ujeti samo nekaj drobcev iz tega širokega in bogatega življenja v Ljubljani kot enemu izmed naših mest. Biti želi samo opozorilo in samo vzpodbuda za nova vprašanja pri mladih poslušavcih; reševal jih bo seveda vsak sam v svojem krogu in v svoji življenjski dinamiki. Odločilnega pomena je pač že to, da se mu sploh prične odpirati oči zanje in si jih prične zastavljati.

Višja stopnja:

25. septembra ob 14.05
27. septembra ob 8.55**PRVI KORAKI**

Vsebinsko je ta oddaja povzeta iz dveh del znanega arheologa avstralskega porekla Gordona Childa, ki je raziskoval nastanek evropske kulture, zlasti prehod iz neolitika v kovinske kulture. Posebno ga je zanimalo vprašanje, zakaj je evropska civilizacija tako napredovala. G. Childe vidi zibelko tega napredka v Egiptu in Mezopotamiji in pravi, da je bil tu »pred 5000 leti napravljen prvi korak.« Le na tem področju se je »lahko uresničila tista gospodarska in politična organizacija, ki je potrebna za nastanek tako imenovanih kovinskih dob.« Pogoji, v katerih je bil lahko napravljen ta »prvi korak«, so tudi predmet oddaje.

Nižja stopnja:

28. septembra ob 14.05
29. septembra ob 8.55**PRIPOVEDKA O BRATCU**

Mislimo, da bomo k uspehu razrednih pogovorov o domu in družini, o ljubezni in toplih odnosih, ki naj družijo njene člane, kar lepo prispevali svoj delež s priredbo prisrčne črtice Hansa Fallade »Pripovedka o bratcu«.

Katrica si želi brata, da bi ne bila sama, kadar ji ni do kučka in kadar ni sosedovih v bližini, da bi bil njen in da bi se igrala z njim. »Bomo dobili danes brata?« vprašuje mamo, ko ji je spet hudo dolgočas. Toda mama pere in ne utegne misliti na brata.

Katrica se gre gugat. Skripanje gugalnice... štrk-pra... ji porodi misel: štokrkljo vprašaj. Brž steče na travnik, a tu naleti na očeta. »Samo mamica ti lahko da brata,« razlaga deklici oče, »ljudje samo tako pravijo, da nosijo štokrklje otroke.« In ker oče čuti, da je po-

trebno otroku povedati kaj več, razpleta dalje... »Sinoči sva gledala zvezdne utrinke. Misli si, da je takle utrinek majhen, neboljen otroček, da je srcece otroku, ki se še ni rodil. Pridi k nam bratec — zaželi zvečer, ko bodo padale zvezde. Morebiti se bo zgodilo, da bo padla svetla iskra v srce tvoji mamici. Mama jo bo čuvala in hranila s svojo krvjo in iskra bo zrasla v majhno otroško telesce, v brata.«

In ko je Katra gledala zvečer zvezdne utrinke, si je zares vroče zaželela brata. Potem pa je legla in sanjala. Sanjala je, da je priplaval bratec kot svetla lučka v njeno izbo in se pogovarjal z njo.

Srednja stopnja:

PASTIRCI

Ciklus iz slovenske mladinske književnosti uvajamo z dramatizacijo Bevkove mladinske povesti. V letošnjem letu bo ciklus obdelal najznačilnejše primere mladinskih del slovenskih pisateljev iz let med obema vojnama. Bevkov delež v tem obdobju je izrazito močan. Njegove mladinske povesti Tatič, Lukec in njegov škorec, Pastirci, Grivarjevi otroci (iz povojnega obdobja pa še Tonček) so nedvomno klasična dela domače mladinske književnosti. Pastirci sami so eden izmed najbolj toplih prikazov sodobnega otroškega življenja.

Nižja stopnja:

3. oktobra ob 11.05
6. oktobra ob 8.35

JESENSKE PODOBE

Zvrstile se bodo pred malimi poslušalci in jim pomagale, da si bodo utrdili vtise, ki so jih bili dobili z lastnim opazovanjem ali na ekskurzijah. Hkrati jim bodo povedale, da brez dela ni jela.

V središče dogajanja je avtorica domiselno postavila izreden dogodek: na veji stare jablane sta se znašla hkrati zrelo jabolko in jabolčni cvet.

Jabolko prizadevno razlaga mlademu sosеду, kar naj bi vedel o žitju in bitju jabolčnega rodu. Cvetu sprva ni všeč, da bi se naj spremenil v takole čudno, okroglo rdečelično stvar.

Pripiha veter, da vidi jesensko čudo, potem pride veverica in raztroši novico po gozdu, ko si nabira zimsko zalogo, oglasi se čebela in cveček zve, kaj pomeni za jabolko prijateljstvo teh brenčočih živali.

Ponoči doživi cvetke prvo bridko preizkušnjo: mraz, naslednje jutro mu prinese drugo: jesenski vihar z dežjem. Jabolko bodri nežnega soseda in mu svetuje, kako naj pleše z vetrom, da se bo obdržal na veji. Toda potlej spet posije sonce in svet okoli zableski v še lepših barvah.

Prav takrat se na robu gozda nekdo ustavi in ves očaran gleda lepoto jesenske narave. Vsako toliko časa prisloni k očesu fotografski aparat in napravi posnetek — za spomin. Ko pa zagleda cvet kraj zrelega jabolka, strme obstane. Ujame ga na sliko — za spomin, potem pa ga utrja, da ga pokaže ljudem, in ga reši pred slano.

Od teh sanj je minilo mnogo dni. In potem se je zgodilo, da je Katra res dobila brata. Pristrčno ga je bila vesela in se sprva ni ločila od njega. Potem pa ji je postajalo vse bolj dolčas.

In če je morala včasih paziti nanj, ji je bil v napoto. In ko je shodil so bile velike sitnosti. In ko je trgal njene slikanice, ga je po prstih, češ da je neumen in da ga ne mara. Potem pa je bratec hudo zbolel. Katra je brž poiskala slikanico, tisto najljubšo, in jo položila malemu na posteljo. Dovolila mu je, da jo lahko tudi raztrga. Bratec se je nasmehnil in potem je to storil zmerom, kadarkoli je zagledal sestrico.

2. oktober ob 8.55
3. oktober ob 14.05

Kaj več bi bilo o namenu te oddaje pravzaprav nepotrebno govoriti. Priredba skuša kolikor mogoče neposredno in skladno opredeliti bistvo Bevkove pripovedi, hkrati pa biti ilustracija celotnega dela, ki ga je pisatelj v območju mladinskega pisateljstva opravil. Seveda pa je potreben uvod v samo priredbo, uvod, ki bo pač nakazal vse bistvene podatke o obsegu te zvrsti Bevkovega ustvarjanja, o mestu, ki ga njegova mladinska dela zavzemajo v našem mladinskem pripovedništvu sploh. Hkrati mora uvod označiti nekatere estetske kakovosti, vezane na avtentičnost Bevkovega realizma.

Višja stopnja:

2. oktobra ob 14.05
4. oktobra ob 8.55

ALOJZ GRADNIK

Oddaja o nestorju slovenskih pesnikov Alojzu Gradniku na kratko in v okviru, primernem stopnji poslušavcev, povzema njegov pesniški opus po motivnih krogih in uvaja poslušavca v pomenski svet njegove pesniške govorice, njeno odzivanje na čas in njen vpliv na slovensko poezijo.

Oddaja se še posebej ukvarja z Gradnikovim obsežnim in zelo pomembnim prevajalskim opusom.

Nižja stopnja:

SLIKANICA NA TREH STRANEH

Po izkustvih, ki smo si jih pridobili v lanskem sezoni, bomo tudi v letošnji program uvrstili nekaj oddaj, ob katerih bodo otroci aktivno sodelovali in si ob zgodbi, ki jo bodo poslušali, narisali slikanico.

Tokrat pripoveduje zgodba o mladi muci, ki se je izgubila v gozdu. Nihče je ne pozna, pa tudi sama ne ve povedati, kdo da je. Ker zna teči, ugiba mladi zajček, da je morebiti njegovega rodu. Ker pa ne mara za sočni zeljni list, ki ji ga prinese, ve, da se je zmotil. Star, šepast zajec meni, da je morda veverica, ker ima dolg rep. Toda kmalu skupaj z veverico spozna, da tudi to ne drži, saj ji ni do storžev. Ko muca pove, da bi rada miško za večerjo, jo povedejo k ježevki, češ da spada tja. Ježevka jo sprejme in pogosti, toda ob ježevih bodicah je muci tako hudo, da zbeži iz brloga. Spet je sama.

Višja stopnja:

9. oktobra ob 14.05
11. oktobra ob 8.55

O SOZVOČJU

Medtem ko je bilo v prvi oddaji govora o rasti melodije, o tem, kako se je razvijala iz preprostih, le nekaj taktov obsegajočih do vedno popolnejših, bomo v tej oddaji govorili o naprednejši stopnji glasbenega izražanja. Sozvočja se je prav tako razvijala iz preprostih osnov, na primer dvoglasnega petja, do popolnejših oblik.

Srednja stopnja:

9. oktobra ob 8.55
10. oktobra ob 14.05

PRAVILO MU KRI SOCIALIZMA

V ciklusu reportaž iz delovnih kolektivov smo postavili na prvo mesto oddajo, ki pripoveduje o delu in življenju rudarjev med delovnim časom v rovih globoko pod zemeljskim površjem. Za konkretno prizorišče oddaje smo izbrali trboveljski rudnik.

Premogu pravijo trboveljski rudarji kri socializma. Premog je velika potencialna energija, ki usvarja toploto in daje pogon novim in novim energijam, potrebnim za skladen potek in gibanje silnega organizma, ki ga sestavljajo vse gospodarske panoge in delo slehernega para človeških rok. Brez toplote in električne energije bi ta organizem zastal.

Med viri surovin in energije prihaja v poštev zlasti premogovnik. Reporter se je sam pomudil v jami in doživel, oblečen v rudarsko delovno uniformo ter z rudarsko svetilko v rokah, osemurni delavnik med rudarji, še bolj pristno bi bil doživel njihovo delo, njihov kolektiv, ko bi bil sam posegel po krampu in lopati in bil sam dolžan postavljati opornike v tesnem in vlažnem rovu; namesto tega si je ogledal jamo kot gost, ki prihaja iz tujega sveta. Skušal jo je opisati, kot jo je doživel sam, seveda v marsičem drugače, kot jo doživljajo rudarji sami, ko se sleherni dan leto za leto spuščajo po dolgih, temnih in mrzlih rovih do

12. oktobra ob 14.05
13. oktobra ob 8.55

svojih vselej menjajočih se delovnih mest.

Kot vsaka oddaja, vključena v ciklus reportaž, bo tudi ta v uvodu prikazala vse naše rudnike in premogovnike v jednatem pregledu. Trboveljski rudnik je lahko samo ilustrativen primer dela, ki ga opravlja stotine in stotine rudarjev v vseh številnih rudnikih po vsej naši deželi.

Srednja stopnja:

16. oktober ob 8.55
17. oktober ob 14.05

JE ZRASLA KOLIBA IZ PLATNA?

Taborniki so vsekakor ena izmed pionirskih društvenih skupin, ki vabi veliko mladih, jih vzgaja in jim posreduje človeške kvalitete, ki so vsekakor cilj naših vzgojnih prizadevanj.

Kako pa poteče tabornikovo življenje v taboru samem, v dnevi, ko doživi tisto, za kar se je pripravil vse leto? O tem bo nekaj več povedala oddaja z naslovom »Je zrasla koliba iz platna?«. Njen avtor nas bo popeljal naravnost v pionirski tabor in nas seznanil z vsakdanjim življenjem taborniškega kolektiva, z lepotami in posebnostmi tega življenja.

Višja stopnja: 16. oktobra ob 14.00
18. oktobra ob 8.55

TOVARNA ŽVEPLENE KISLINE

Naslov pravzaprav ne ustreza docela dejstvu iz naše druge oddaje iz cikla industrijskih reportaž. Reporter je namreč na obisku v cinkarni, kjer iz plinov, ki so prej zastrupljali ozračje, pridobivajo kot nekakšen stranski proizvod — žvepleno kislino.

Ta je v cinkarni res stranski proizvod, sicer pa še kako važen. Pravijo, da je za gospodarsko moč neke države proizvodnja žveplene kisline eden najvažnejših pokazateljev (poleg proizvodnje elektrike in jekla). Od proizvodnje žveplene kisline je namreč odvisna malone vsa kemična industrija, industrija umetnih gnojil itd.

Nižja stopnja: 19. oktobra ob 14.05
20. oktobra ob 8.55

DEKLICA VITAMINKA IN NJENI POMOČNIKI

Pred leti je bila pripovedka o Vitaminki in njeni pomočniki že na sporedu. Letos je ponovno uvrščamo v program, ker je prijetna za uho in hkrati pripoveduje o tem, kaj pomenijo za naše zdravje sonce, zrak in izdatna, z vitamini bogata hrana.

Mali Bim je bil edinec bogatega, ne kaj bistriga in slepo zaskrbljenega očeta. Po nasvetu modrih prijateljev ga skrivajo pred soncem, zapirajo v temne sobane in ga hranijo s sladkarijami. Zato Bim blede in sahne. Neke noči pa ga obišče Vitaminka in ga povabi, naj si pride k njej na sončni jug po zdravje.

Bim pobegne z doma. Na težavni poti mu pomagajo jabolko, rdeče korenje, kumara, sadje in sočivje vseh vrst. Otroci zberejo denar, da se lahko prepelje čez morje do deklice Vitaminke, do njenega gradu, ki je narejen iz najbolj zlahnega, najbolj sončnega sadja. Končno je Bim zdrav in močan, ozdravilo ga je sonce, ozdravilo popotovanje samo in ozdravilo so ga gostitelji, ki so mu po poti nudili svoje usluge.

ZAČETNO RAČUNANJE V 1. RAZREDU OSEMLETKE

Ko se jeseni odpro šolska vrata, se vključijo v šolsko delo nov naraščajoči mladinci, ki je bil doslej prost in predan brezskrbnemu igranju. Vstop v šolo je velika prelomnica v otrokovem življenju, katere pa bi ne smelo biti. Otroška igra bi se morala v šoli nadaljevati, učitelj elementarec pa bi to igro počasi sprovajal v sistematično delo s ciljem, ki ga predvideva učni program prvega razreda. To spreminjanje šole v drugi otroški dom pa ni lahko delo, česar se naši pedagogi dobro zavedajo, zato skušajo svojim mlajšim tovaršim na različne načine olajšati te predhodne težave prvega razreda ob pričetku šolskega leta. Tudi učni načrt za osnovne šole predvideva pripravljalo dobo, v kateri naj učitelj izkoristi in uredi spoznanja in pojme, ki jih je učenec prinesel v šolo. In teh je mnogo, zato je v učnem načrtu predvidena pripravljala doba potrebna.

Kako pa to pripravljalo dobo koristno izrabimo v računstvu, je zelo nazorno in na osnovi izkustev praktično nakazal pedagog Zdravko Omerza v svoji knjižici: Začetno računanje v prvem razredu osemletke, katero je izdal in založilo Pedagoško društvo v Ljubljani.

Knjižica je razdeljena v poglavja točno po učnem načrtu za računstvo za prvi razred osnovne šole.

Vsa poglavja slonijo na opazovalnih nalogah, povezanih z zelo preprostim učnim pripomočkom, s katerimi potem lahko pridobivamo nove pojme.

Ker se marsikateri elementarec ne spomni, katera učila bi mu uspešno služila, kako brez velikih stroškov in težav jih lahko učenci pripravijo in kako jih na majhnem prostoru

lahko hranijo, so vsa ta navodila v knjižici našeta. Prav tako so lepo izvedene vse opazovalne naloge, ki nakazujejo nešteto novih pojmov. Pri teh nalogah se učenec nauči dobro opazovati in razlikovati. Če pa učenec razlikuje, s tem že tudi spozna in pozna in si to lahko zapomni. Učni kot vzgojni cilj je na lahek način dosežen.

Opazovalne naloge, kar je popolnoma pravilno in življenjsko, povezujejo slovenski jezik, spoznavanje prirode in družbe ter likovni pouk in estetsko vzgojo. Zelo praktično pa še navajajo učitelje tudi na skupinski pouk, kar bi tudi marsikateri izmed

starejših učiteljev rekel, da je to prežgodaj in skoraj nemogoče. Do večjega izraza pridejo pri teh opazovalnih vajah tudi družabne igre, kar zelo poživljuje privlačnost, aktivnost in sprostost učencev, ki pa je stalno v mejah resnične delovne discipline.

Ceravno drobna, ciklostirana, 38 strani obsega knjižica, pokaže učitelju mnogo načinov, kako z lahko premostiti prve začetne težave pripravljale dobe ne samo v računstvu, temveč v vseh predmetih, zato bi jo moral imeti vsak razrednik prvega razreda, ki jo bo rad večkrat prebral in tudi z lahkoto uporabil koristne nasvete.

Drago Vondina

Knjiga - primerna tudi za osnovno šolo

Pred kratkim je izšla knjiga z naslovom »Računica za kmetijsko stroko«, ki jo je napisal Francček Vrlič in izdala založba »Obzorja« iz Maribora.

Vsakdo, ki uči matematiko v osnovni šoli, ve, da je precej dela z iskanjem, če hočemo dobiti primerne podatke za uporabne naloge v zvezi s kmetijstvom. Mnogokrat si podatke kar izmislimo, pri tem pa so ti daleč od realnosti. Vrličeva knjiga pa vsebuje veliko nalog in tabel, ki jih v sedanjih učbenikih za osnovno šolo pogrešamo.

Zaradi navedenega lahko služijo knjiga kot pomožni priročnik učiteljem matematike v osnovni šoli.

-al

NEBO V SEPTEMBRU

tembru sicer v znamenju Device, toda šele 15. septembra stopi v resnici pred to ozvezdje.

Luna: Prvi krajec bo 7. septembra ob 7. uri 45 min., ko bo Luna pred ozvezdjem Skorpijona. Do Polne Lune, ki bo 14. sept. ob 5. uri 12 minut, se bo dvigala pred ozvezdji Strelec, Kozorog in Vodnar. Dne 13. sept. bo stala nad svetlo zvezdo Formalhaut v ozvezdju Južna riba, ki jo le deloma vidimo na našem nebu. Zadnji krajec bo v Dvojkah dne 20. sept. ob 20. uri 36 minut. Nato bo šla mimo dvojčkov Kastorja in Poluksa ter bo prestopila preko Raka in Leva zopet v Devico, kjer bo 28. sept. ob 20. uri 40 minut Maj.

Planeti: Merkurja v septembru ne bomo gledali. Sicer bo 11. sept. v največji vzdolžni elongaciji — za 27° — vendar stoji zelo južno od Sonca in zahaja ob 19. uri 15 min., torej samo 31 minut za Soncem. Tako ostane v večerni zarji nizko nad horizontom neviden za proste oči, kakor tudi za vse manjše daljnogled.

Zal tudi z Venero ni mnogo boljše. Res je sicer od Sonca mnogo bolj oddaljena kakor Merkur, vendar skoduje njeni vidljivosti nizko stanje nad horizontom. Videli jo bomo pa kljub temu, saj doseže v mesecu septembru njena svetilnost že —4,2 m, tako da je tedaj najsvetlejša zvezda na nebu. Že v manjših daljnogledih opazite tudi njeno lepo fazo.

Na Marsa smo morali dolgo čakati. Sedaj pa je prišel čas, ko ga bomo lahko opazovali, in sicer v začetku septembra od polnoči, proti koncu meseca pa od polnočnega ure dalje in bo do sončnega vzhoda viden. Ker je Mars tedaj zvezda 1. velikosti in potuje pred ozvezdjem Dvojkica, ga prav lahko opazimo. Je rdeče barve in nekoliko svetlejši kakor zvezda Kastor in Poluks v njegovi bližini.

Vse septembrove noči nas bo razveseljeval močnejši Jupiter, ker bo viden večino od večera malone do jutra. Za majhen daljnogled z 8- do 10-kratno povečavo vam bo pokazal njegove satelite, s kolikšnejšim pa boste lahko zasledovali kroženje teh daljnih svetov okoli močnega planeta, njihove mrke, izstopanje iz planetove sence in drugo.

Počasi lepote Saturna se vedno v ozvezdju Kozorog. Opazovali ga bomo nekako do ene ure po polnoči, ko bo zašel. Ob sončnem zahodu ga iščite blizu meridiana precej nizko nad južnim horizontom. Tako stoji zvečer nekako v sredini med Venero na zahodni strani in Jupitrom na vzhodni strani neba. Svedra ju Venero kmalu zapusti in sama obvladujeta večerno nebo. Kadarkoli le morete, se poslužite malo večjega daljnogleda, da boste videli edinstveni obroč okoli Saturna, ki meri nad 270.000 km v premeru.

Urana v septembru ne bomo opazovali, ker se nahaja še vedno za Soncem in je zato neviden.

Ozvezdja: Rimska cesta zasluži še vedno našo nštevno pozornost. V njej in v njeni bližini je mnogo krasnih ozvezdij. V temnih čistih nočeh pa audi ozadje teh ozvezdij prelep prizor, ko se milijoni zvezd družijo v srebrnast trak. Pretgavajo ga temne lise, neprozorni oblaki kozmične materije, ki zastirajo množice zvezd za njimi. Posebno jasno vidimo te nekoliko stotih in tisočev svetlobnih let oddaljene kozmične oblake v ozvezdju Lahod, ki je blizu zenita, in v Strelec, ki žari nizko nad južnim horizontom. Če pa tudi z najmanjšim daljnogledom potujemo po tej širni nebesni cesti, se nam za svetlo v zornem polju že deset tisoč zvezd. Opozorjam na ozvezdje Orel, pod katerim svetijo z zvezdami posebno na gosto posejan Sobieskijev št. Trum svetlih zvezd pa lahko opazujemo z majhnimi ročnimi daljnogledi tudi v Perzeju in sosedni Kasiopeji. Med njima v temni noči celo s prostimi očmi opazimo kopici zvezd, ki pa v malem daljnogledu kar zarutata od neštevilnih zvezd.

Na severnem nebu se je Veliki voz že zelo nagnil k severnemu horizontu. Ugodno stoji sedaj ozvezdje Kelejsko desno od Malega voza. Zmaj dviga svojo glavo strmo proti zenitu. Volar se nagiba proti zahodu, kjer opazimo še Lovske pse, malo teže pa Berenikovo koder. Na vzhodni strani se je Pegaz že visoko dvignil na nebo, in Andromeda ter njena sosedna Trikotnik in Oven bosta malo pozneje tudi že dobro vidna.

Na jugovzhodu se dvigata Ribji, ob njih pa Vodnar in v njegovi bližini Kozorog. Poletni trikotnik, ki ga sestavljajo Deneb, v zenitu plavajočem Lahodu, Vega v bližnji Liri in Atair v Rinski cesti krožečem Orlu, še vedno obvlada južno polovico neba. Med Lahodom, Pegazom in Orlom sta mišni ozvezdji Raketa in Delfin, ki ga kljub njegovi majhnosti nekateri zamenjujejo z Velikim vozom. Res mu je nekoliko podoben. V Strelec tik nad horizontom opazijo z majhnim daljnogledom več kopice in meglice. Tam za njegovimi temnimi kozmičnimi oblaki se nahaja središče naše galaksije. Od našega Sonca je oddaljeno s svojimi milijardami sonc 30.000 svetlobnih let. Desno od njega drži Katenosec dolgo karo, ki sika z odprtim gobcem proti nad njo se razprostirajočemu Herkulu. Tam najdeš z malim turistovskim daljnogledom malo meglico — kroglasto kopico, v kateri žari okoli 100.000 sonc v daljavi okoli 34.000 svetlobnih let! Med Herkulom in Volarejo svetli še Severna krona. Nad horizontom desno od Streleca se dviga Skorpion z zvezdo nadvelikano Antaresom. Skorpionove klešče segajo proti bližnji Tehnici.

Pavel Kunaver

UVOD V SPOZNAVANJE DRUŽBE

Knjiga, ki sta jo napisala dva naša priznana strokovnjaka, dr. France Černe in dr. Svetozar Ilešič, založila pa Cankarjeva založba, je nastala po zamisli Zavoda za proučevanje izobraževanja odraslih. Učni načrt tega zavoda je pogrešal priročnik za ekonomsko-družbene vede.

Priročnik bo odlično služil kot gradivo za priprave tudi predavateljem družbeno-ekonomskih vzgoje na različnih stopnjah v naših rednih šolah.

Avtorja sta snov razpodelila v štiri dele. V prvem delu je kratek oris družbeno-ekonomskih kategorij ter pregled različnih družbeno-ekonomskih ureditev. V drugem delu obravnava na splošno ter ob primerih iz tujega in domačega sveta prirodne in družbene faktorje geografskega okolja, v katerem se razvijata družba in njeno gospodarstvo, ter faktorje, ki povzročajo prostorno razmestitev družbeno-ekonomskih pojavov. V tretjem delu govorita o zgodovini delavskega in socialističnega gibanja v svetu in doma. V četrtem delu po orišeta v glavnih črtah naš gospodarski sistem in gospodarsko politiko, dosedanj in perspektivni gospodarski razvoj ter družbeno-politično in državno ureditev FLRJ.

Knjigo naročite lahko v vseh knjigarnah in pri

CANKARJEVI ZALOŽBI

LJUBLJANA, Kopitarjeva 2/II

Zborovanje slovenskih slavistov na Bledu

Od 1. do 5. septembra je bil na Bledu seminar Slavističnega društva Slovenije. Udeležilo se ga je okoli 140 slavistov iz vse Slovenije. V tem času so poslušali 16 referatov, ki so obravnavali tako doslej manj raziskane probleme v naši slavistiki (J. Toporišič: Stilistična vprašanja, S. Suhadolnik in M. Janežič: Plasti in pogostnost besedja v slovenski prozi) kakor tudi probleme s področja našega jezikoslovja (B. Pogorelec: O zgradbi nove slovnice slovenskega jezika, T. Orožen: Sredstva za izražanje futura v slovenščini, dr. T. Logar: Stanje

v sodobni slovenski dialektologiji), posebno pa še probleme iz naše književnosti, s katerimi se srečujejo učitelji slovenščine pri svojem šolskem delu. Prav zato so bili referati s področja naše književnosti najzanimivejši in marsikatero novo misel in dognanje bodo učitelji slovenščine lahko uporabili pri svojem praktičnem delu (dr. D. Pirjevec: Pouk književnosti v srednji šoli, S. Barbarič: Vprašanja sodobne poetike, V. Smolej: Proučevanje literature v NOB, dr. B. Paternu: Razvoj slovenske povojne lirike, H. Glušič: Razvoj slovenske povojne proze, dr. F. Zadavec: Razvoj slovenske povojne kritike in eseistike, J. Koruza: Razvoj slovenske povojne drame). Posebno mesto pa je zaradi svoje aktualnosti zavezal referat J. Podgornikove o filmski vzgoji na gimnazijah. Zelo živahna je bila razprava o problemu »bralec — bravec«, ki sta jo sprožila referat dr. A. Bajca o slovenskih pravopisih po Levcu in B. Urbančiča o uzusu, jezikovnem čutu in funkcionalnosti v jeziku. Ker slavistični seminar ni bil pristojen, da dokončno reši vprašanje pisave bralec — bravec, je bilo sklenjeno, da naj Svet za šolstvo LRS razširi komisijo, ki je pripravila novi Slovenski pravopis, in ta naj potem dokončno reši sporno vprašanje, toda še pred izidom šolske izdaje SP.

Po zaključku seminarja se je začel letni občni zbor Slavističnega društva. Za novega predsednika je bil izvoljen tov. dr. Dušan Pirjevec.

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS — Izdaja štiriinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 — Telefon uredništva: 33-722, int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 — Telefon uprave: 22-284 — Poštni predal: 355-VII — Letna naročnina 400 din, za šole in ustanove 700 din — Štev. tek. rač.: 600-143-140 — Tiska CZP »Ljudska pravica«.

Nove pedagoške knjige in brošure:

MALA PEDAGOŠKA KNJIŽNICA:

Milan Dolgan:

PRIPIRAVA IN REZULTATI DVEH DRAMATIZACIJ...

Fistrovič-Kordež:

TUJI JEZIKI IN OTROCI

Marija Svajger:

JEZIKOVNE IGRE

Roman Oberlinter:

DODATNI POUK V OBVEZNI ŠOLI

URESNIČEVANJE ŠOLSKE REFORME.

Gradivo z blejskega posvetovanja Zveze pedagoških društev.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE,

LJUBLJANA, MESTNI TRG

OBVESTILO

Založba MLADINSKA KNJIGA je vse propagandno gradivo za množične zbirke, liste in revije že razposlala upraviteljsvom šol in svojim poverjenikom. Kdor tega gradiva ni prejel, naj sporoči upravi založbe MLADINSKA KNJIGA, Ljubljana, Titova 3; interesantom bo založba poslala gradivo naknadno.

PODJETJE

O B R T N I K

LJUBLJANA, MASARYKOVA 34

s svojimi obrati in trgovinami v Ljubljani, Mariboru, Celju, Novem mestu, Postojni in Ajdovščini nudi potrošnikom bogato izbiro raznih vrst moške in ženske konfekcije, čevlje ročne izdelave in izdeluje obleke za posamezne naročnike po meri.

Kupujte naše proizvode in poslužujte se naših uslug! Prepričali se boste, da Vas bomo vsestransko zadovoljili!

PRODAJNI SERVIS

Ljubljana, Cigaletova ul.

priporoča nakup lepih šolskih halj v raznih barvah in različnih krojih.

POSEBNO OPOZORILO

Vsa šolska upraviteljstva, poverjenike in naročnike lista »PIONIRSKI LIST« opozorjamo, da se je v perspektivah, ki jih bodo prejeli, vrnila pomota.

Cena »PIONIRSKEMU LISTU« je ista kot lani 25 din

in ne 30 din, kakor je objavljeno.

Prosimo, da na to posebej opozorijo naročnike.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

Program založbe Mladinska knjiga

v šolskem letu 1962/63

PROGRAM ZALOŽBE MLADINSKA KNJIGA

prinaša v svojih množičnih zbirkah:

- »CEBELICA«
- »SINJI GALEB«
- »KONDOR«
- »GLOBUS«
- »ZLATA PTICA«

v novem šolskem letu posebno skrbno izbrana dela domače in tuje književnosti, ki jih učenci ne bodo mogli pogresati pri svojem obveznem šolskem čitju.

Novi množični knjižni zbirki

- »SIVI KONDOR« in
- »KOZMOS«

sta s prvimi izdajami ob koncu preteklega šolskega leta popolnoma osvojili knjižni trg. Knjižne zbirke

- »SKOLJKA«
- »LEVSTIKOV HRAM«
- »PRIRODA IN LJUDJE«
- »LIKOVNI ZVEZKI«

prinašajo kvalitetna dela, ki zadovoljujejo najbolj zahtevne bralce.

I. Knjižnica za otroke do 10. leta

1. NAJDIHOJCA (vrednost treh knjig je ca. 1000):

VOŠILA. Pesmi Ade Skerlj. Ilustrirala Marlenka Stupica.

ZIVALI. Ilustrirala Marlenka Stupica.

GOZDNE ZIVALI. Ilustrirala Marlenka Stupica.

2. SLIKANICE (približna vrednost vseh slikanic ca. 4000):

MOJ DEZNIK JE LAHKO BALON. Ela Peroci. Ilustrirala Marlenka Stupica.

ASKA IN VOLK. Ivo Andrić. Prevedel Mile Klopčič. Ilustriral Ivo Seljak-Copić.

KRALJEVIČ IN OBRT. Bolgarska pravljica. Ilustriral Leo Koporec.

JURI MURI V AFRIKI. Tone Pavček. Ilustrirala Melita Vovk.

VESELA ABECEDA. Vera Albrecht. Ilustrirala Cita Potokar.

MARTIN KRPA. Fran Levstik. Ilustriral Tone Kralj.

MEHURČKI. Oton Zupančič. Ilustrirala Marlenka Stupica.

MUCA COPATARICA. Ela Peroci. Ilustrirala Ančka Gošnik-Godec.

3. CIBANANOVA KNJIZNICA (skupna vrednost vseh 8 knjig je ca. 4000):

a) Pomožno šolsko in poljudno-znanstveno čtivo:

MOC FILMA. Georges Sadoul. Prevedla Djurdjica Flere. Ilustracije po izvirniku.

b) Domači leposlovni teksti:

LIZIKE ZA VSE. Branka Jurca. Ilustrirala Cita Potokar.

MEDVED DIJA. Franjo Roš. Ilustrirala Mara Kralj.

ŽGODBE IZ MESTA RIC RAC. Lojze Kovačič. Ilustriral Milan Bizovičar.

c) Sodobna jugoslovanska literatura:

BELI LEV. Grigor Vitez. Izbor pesmi. Ilustriral Jože Ciuha.

d) Iz svetovne klasike:

UZALJENI KROKODIL. Hans Baumann. Prevedel Edo Kocbek. Ilustrirala Melita Vovk-Stih.

MOJSTER HRABAT. Lužiskosrbska pripovedka. Martin Novak. Prevedel Jan Messner. Ilustracije po izvirniku.

DOKTOR JOJBOLI. Kornej Čukovskij. Prevedel Mile Klopčič. Ilustracije po izvirniku.

4. SLIKANICE ANDERSENOVIH PRAVLJIC (skupaj ca. 4000):

Slavec

Veliki Miklavž in mali Miklavž

Skatlica vžigalic

Stari ima zmerom prav

Princesa na grahu

Cesarjeva nova oblčila

Svinjski pastir

Bedak Jurček

Grdi raček

Palčica

5. IZREZANKE (cena ca. 30): IGRALNE KARTJE. Zdenka Borčić. Ponatis.

6. POBARVANKE (skupna vrednost vseh 11 zvezkov ca. 1650, a ca. 150):

DOMACE IN GOZDNE ZIVALI. Ilustrirala Marlenka Stupica (3 zvezki).

PONATIS POBARVANK. Ilustriral Mirko Lebez (8 zvezkov).

II. Čebelica

(skupna vrednost 9 knjig je 740 za broširane, 1700 za kartonirane):

POVESTICE O ZIVALIH. Ušinski. Prevedel Ivo Minatti. Ilustrirala Cita Potokar.

PIKAPOLONICA. France Bevk. Ilustrirala Roža Piščanec.

TONCEK BALONCEK. Anton Ingolič. Ilustriral France Mihelič.

LAHKO NOČ. PTICKA. Vitalij Bianki. Prevedel Cvetko Zagorski. Ilustracije po izvirniku.

KOŠCEK KORUZNEGA KRUHA. France Novšak. Ilustriral Vladimir Lakovič.

SLA KOKOS JE NA SEMENJ. Srbska narodna pesem. Prevedel Severin Sali. Ilustriral Vladimir Trbojevič.

CAROBNA RIBJA KOST. Charles Dickens. Prevedla Mira Mihelič. Ilustracije po starem angleškem izvirniku.

PETER IZ TELEFONA. Mira Mihelič. Ilustriral Nikolaj Omersa.

CICIBAN BERE 1965. Izbrala Neža Maurer. Cena ca. 100.

PRVA KNJIGA IZ ZBIRKE ČEBELICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

PIKAPOLONICA

III. Knjižnica za šolarje

(skupna vrednost 8 knjig je ca. 4800):

DEDEK SOM. Tone Seliskar. Ilustriral Janez Vidic. Izbrano delo.

RUDI. Tone Seliskar. Ilustriral Stane Kumar. Izbrano delo.

PUSTOLOVŠČINE BENA GUNNA. R. F. Delderfield. Prevedla Zdenka Lovce.

FRANCA IZPOD KLANCA. Kajetan Kovič. Ilustrirala Marjanca Jemec.

ENO SAMO ŽIVLJENJE. Ivo Zorman. Partizanska povest.

ROLF GOZDOVNİK. Ernest Seton Thompson. Prevedel Rudolf Kresal. Ilustracije avtorjeve. Ponatis.

HISA OB BOLNISNICI. Valja Styblova. Prevedla Zdenka Jerman. Risbe Jutka Kolinska.

BASNI. Krylov. Prevedel Mile Klopčič. Različni ilustratorji.

IV. Knjižnica Sinjega galeba

(skupaj 8 knjig 1520 za broširane, 4000 za celoplatno, boljši papir):

PRIGODE HUCKA FINNA I. Mark Twain. Prevedel Janez Gradišnik. Ilustriral W. Trier.

PRIGODE HUCKA FINNA II. Mark Twain. Prevedel Janez Gradišnik. Ilustriral W. Trier.

KDO JE TA ZENA? Oskar J. Tazinski. Prevedla Stana Vinšek.

KAZAN. VOLČJI PES. James Oliver Curwood. Prevedel Marjan Tavčar.

UHAC IN NJEGOVA DRUŠČINA. Branka Jurca. Ilustriral Božo Kos.

DROBNE VOJNE ŽGODBE. Peško Dapčević. Prevedel Jože Smit. Risbe Ive Subić.

UCITELJICA BREDA. France Bevk. Risbe Maksim Sedej.

GOSPOD HUDOURNIK. F. S. Finžgar.

V. Zlata ptica

(skupaj 4 knjige 5600):

PERZIJSKE PRAVLJICE. I. Prevedel Jože Dolenc. Ilustracije po izvirniku.

PERZIJSKE PRAVLJICE. II. Prevedel Jože Dolenc. Ilustracije po izvirniku.

GORA BISEROV. Pravljičje sovjetskih narodov. Izbor Bulatova. Prevedla Gitica Jakopin. Risbe po originalu.

ANGLESKE PRAVLJICE. Prevedla Lilijana Avčin.

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

»Perzijske pravljice« iz zbirke Zlata ptica

ANTIKA O PESNISTVU! Izbor. Dr. Anton Sovre in dr. Kajetan Gantar.

KAKO STA SE SPRLA — PLASC. N. V. Gogolj. Prevedel Severin Sali.

KULTURNO POLITIČNI ESEJ MED DVEMA VOJNAMA. — Franc Zadravec.

VII. Sivi Kondor

(vrednost dveh knjig ca. 1000 broš., 1200 cpl):

OČE GORIOT. Honoré de Balzac. Prevedel Oton Zupančič. Knjiga je že izšla. Cena: br. 450, cpl. 550.

IVANHOE. Walter Scott. Prevedel Vladimir Levstik.

VIII. Levstikov hram

(4 × 1240 polplatno, 4 × 1575 celoplatno, 4 × 1625 polusnje):

MESEC IN DROBIZ. W. Somerset Maugham. Prevedla Mira Mihelič.

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Levstikov hram (knjiga je že izšla)

UMETNOSTNI SPOMENIKI SLOVENIJE. Kolektivno delo.

XIII. Zbirka Kozmos

(skupaj 3 knjige ca. 2300):

RAZVOJ FIZIKE OD NEWTONA DO KVANTNE TEORIJE. Einstein-Infeld. Prevedel France Avčin.

GLASBENI SLOVARČEK. Lucijan M. Škerjanc. 1. Skladatelj. 2. Reprodukcijski. 3. Glasbeni predmetni slovar.

TEMEJNA LISTINA. Ob novi jugoslovanski ustavi. Dr. Makso Snuderl.

XIV. Zbirka Globus

(skupaj 4 knjige 6000):

POT OKOLI SVETA. Milenko Šober. Z izvirnimi fotografijami posnetki. Dve knjigi.

APERACIJA — 1000. Cadoux. Lavigne, Matieu, Potié.

ZA OGLOM JE DZUNGLA. Srečko Golob.

XV. Priroda in ljudje

(skupaj 12 knjig ca. 8400):

CLOVEK. Dr. Božo Skerlj.

GLIVICE. Dr. Miha Likar. Zbirka trilogije: Virusi, Bakterije, Glivice. 150 ilustracij.

LADJE — MORJA — PRISTANISKA. Ditter. Prevedel Vladimir Naglič.

MOPED IN MOTORNO KOLO. Ing. Boris Zupan.

MLADI KEMIČ II. Maks Prezelj. Organski del. 54 ilustracij.

MLADI MINERALOG. Dr. ing. Jože Duhovnik.

SAHOVSKA ZACETNICA. Petar Trifunović. Prevedel Zvone Kržišnik.

PRIROČNIK UNESCO ZA POUK NARAVOZNANSTVA. Prevod Mila in Stanko Uršič ter France Kvaternik.

JAMARSKI PRIROČNIK. Gams. Vodniki.

SKOPIJA LOKA Z OKOLICO. France Planina. 5 fotografij.

SMUCISKA IN SKALE. Marjan Lipovšek.

XVI. Zbirka Mavrica

(ca. 2000):

SVET NARAVE. Walt Disney. Prevedel Ivo Skušek. Knjiga o naravi in njenih pojavih, opremljena s 150 barvnimi ilustracijami.

»Ana Karenina« iz zbirke Mavrica (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Mavrica (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Mavrica (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Mavrica (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Mavrica (knjiga je že izšla)

»Ana Karenina« iz zbirke Mavrica (